

ч. 3 (195) 2019

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

3 (195) 2019

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Ольга СВДІЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

к. і. н. Андрій СОВА
ст. пл. скоб Тарас ЩЕПАНЯК
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРОЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Лущенко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конче є офіційною позицією організації Пласт. Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №3 (195) 2019
З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію.
Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com
На першій сторінці обкладинки: учасниця Джемборі з нагоди 30-ліття відновлення Пласту в Україні. Рівненщина, 20 серпня 2019 р. / Фото пл. сен. Юрія Гладкого, ВБ

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

- 5 **Юрій Леськів**
Літо минуло...

ОФІЦІЙНЕ

- 6 Офіційна заява Пласту
щодо державного визнання і підтримки пластового руху

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

- 8 **Олександр Денисюк**
Тридцятиліття відродження Пласту в Україні
- 12 **Орест М'ялковський**
Замок у баварському Пуллаху
чекає на делегатів 20-х Зборів КУПО
- 14 **Ольга Віцента**
Я намагалася вловлювати кожен момент
- 16 **Стефа Тейтер**
Пластова оселя «Писаний Камінь»
- 18 **Дарина Корж**
Мій перший крайовий табір
- 20 **Оксана Літинська**
Дорога на Еверест — неймовірна катедра природи

БУТИ ВІРНИМ УКРАЇНІ

- 28 **Андрій Ковальов**
Вони боролися віддано та відважно

ДО ДИСКУСІЇ

- 32 **Микола Бігус**
Аналіз мети Пласту: чи дотримуємось вибраного шляху?

ПЛАСТОВІ ЮВІЛЕЇ

- 34 **Устя Стефанчук**
Нотатки до історії про перші роки діяльності
Пласту в Едмонтоні

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

- 40 **Олесь Юрченко**
Роман Шухевич у громадсько-політичному житті

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

- 42 **Юрій Леськів**
Оксана Муха:
«Моя мрія — продовжити життя української пісні»

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

- 48 **Юрій Юзич**
Олесь Криськів про відродження Пласту в Україні

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

- 50 **Анатолій Петльований**
Станція Чортків обіцяє здивувати ще не раз

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

- 52 **Ольга Свідзинська**
Святий ісповідник віри Арсеній Річинський

НА ВІЧНУ ВАТРУ

- 55 Андрій Федчишин
56 Юрій Годованець
57 Ростислав Теодорович
58 Юрій Сивак

— ” —

ТІЛЬКИ РВУЧКА ТУГА, ПОЧУТТЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ Й НАЦІОНАЛЬНА ГОРДІСТЬ
МОЖЕ ДАТИ НАМ ПЕВНІСТЬ, ЩО НЕ РОЗПЛИНЕМОСЯ В ЧУЖИХ МОРЯХ, НЕ ЗНИДІЄМО,
НЕ ЗНІКЧЕМНІЄМО, НЕ ЗДЕНАЦІОНАЛІЗУЄМОСЯ

ВОЛОДИМИР ЯНІВ

Живий тризуб, сформований таборовиками на пластовій оселі «Писаний Камінь», США, липень 2014 р.
/ Світлина з фотоархіву оселі

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ЛІТО МИНУЛО...

Черговий квартал, частково відобразившись на журнальних сторінках, відійшов у минуле. Спитаєте: чому частково, чому не повністю розповідаємо про ключові події літа 2019 року?

Поясню. Від 22 липня до 2 серпня 2019 року у Західній Вірджинії (США) відбулося 24-те Всесвітнє Скавтське Джемборі. Його темою було гасло «Відкрий новий світ». Вперше такий захід організувала не одна, а відразу три країни: США, Канада і Мексика. Джемборі, як завжди, було цікавим, наповненим різноманітними активностями для кількох десятків тисяч учасників з різних країн... але не для пластунів.

Історично так склалося, що чи не від самих початків традиційні всесвітні скавтські зустрічі хтось-таки з пластунів та й відвідував. Спосіб вишукували різний, але на Всесвітнє Джемборі потрапляли. Цього разу теж ніби і зголошення провід Пласту в Україні вчасно розмістив, і умови участі були прийнятними, та ніхто від нашої організації до Західної Вірджинії не помандрував, принаймні пластовий загал про це нічого не чув. Мабуть, основна причина криється в тому, що формуванням делегації займалася Національна організація скавтів України (НОСУ), з якою в пластунів під цю пору відносини не надто складаються. Тобто, кожен, як кажуть, іде своїм шляхом. Чи вартувало пластунам заповнювати оте одне (чи скільки їх там нам виділили) місце в контингенті НОСУ, чи ні, але факт залишається фактом: в цьому числі «Пластовий шлях» не опише головну подію для скавтів світу, бо розповісти немає кому. Оскільки пластун доброї гадки, сподіваємося, що в майбутньому буде інакше.

Але можемо описати іншу важливу подію: минає 30 років з часу відродження Пласту в Україні. Тому друкуємо розповідь про інше Джемборі — наше, ювілейне, що відбулося на Рівненщині. Тут організатори і активісти описали, і фотоілюстрації надали вдосталь, і тематичні філателістичні новинки не минули увагою. Одне слово, висвітлили подію якомога повніше. Приємно від цього.

Одночасно дуже прикро, що у цьому інформаційному вирі розповідей про миттєвості таборового літа прогрімала трагічна звістка: загинув 15-річний юнак зі Львова пл. розв. Андрій Федчишин. Минуло вже два роки, відколи 20 червня 2017 року води Дністра відібрали життя 14-річного пластуна Максимка Скасківа і його 51-річного виховника Володимира Федорчука, і ось тепер болюче повідомлення про загибель на воді у Рівненській області...

Все це — трагічний збіг обставин. Мабуть, попередю серйозне обговорення і прийняття відповідних рішень на крайовому рівні, їх видрук на сторінках журналу. Хтось, напевно, захоче поділитися думками чи фаховими порадами про поведінку дітей, юнацтва і виховників під час занять на воді. Все це може допомогти в майбутньому, та, на жаль, не поверне втрачені життя.

Після того, що трапилося, не можна не закликати кожну дорослу особу в Пласті надавати питанням безпеки під час таборів, мандрівок чи занять серед природи (чи взимку, чи влітку, чи на воді, чи на скелях) першочергову надсерйозну увагу. Все інше теж важливо: виховна програма, медична опіка, харчування, облаштування побуту в таборових умовах тощо. Однак все це має сенс за умов дотримання безпеки та усвідомлення відповідальності. Перепрошую за нагадування про ніби самі собою зрозумілі істини, але трагічна подія змушує.

У цьому числі журналу ми охопили багато тем. Попри таке собі табу на одну з них — Пласт і політика — ми і її не оминули увагою. Маю на увазі Закон № 101184 «Про державне визнання і підтримку Пласту — Національної скавтської організації України», прийнятий Верховною Радою, але повернутий Президентом України Володимиром Зеленським до парламенту із низкою зауважень.

Наразі невідомо, як довго у Києві будуть розглядати цей закон, але зрозуміло одне: наступне, четверте десятиліття відродженого в Україні Пласту теж не буде легким. Може, це й на добре, що періодично зустрічаємо на шляху менші чи більші перешкоди, що не дозволяє розслабитись і змушує завжди бути в тонусі.

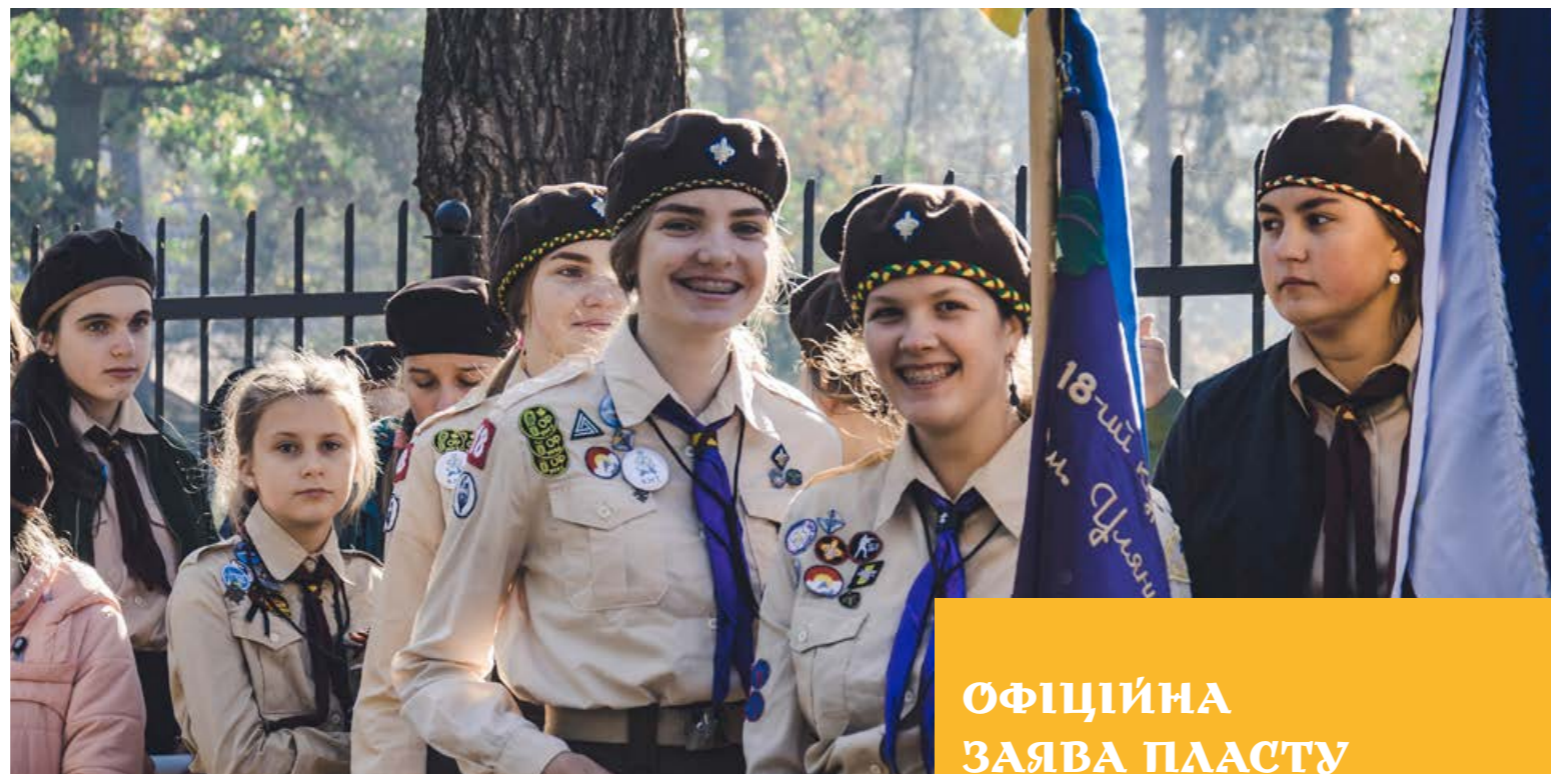
Зрештою, ми не самі у світі, можемо сподіватися на підтримку. Значним здобутком для Пласту є те, що внаслідок липневих дочасних парламентських виборів до теперішнього складу Верховної Ради України увійшла чи не найчисельніша в незалежній державі група молодих політиків-пластунів та трохи старших симпатиків нашої організації. Вони допоможуть якісно сформулювати кінцеву версію закону про визнання і підтримку пластового руху в Україні.

Це добра нагода для народних депутатів-пластунів у рамках законотворення прислужитися утвердженню справи якісного виховання майбутніх громадян за допомогою пластового (скавтського) руху.

ФОТО З СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

ОФІЦІЙНА ЗАЯВА ПЛАСТУ ЩОДО ДЕРЖАВНОГО ВИЗНАННЯ І ПІДТРИМКИ ПЛАСТОВОГО РУХУ

ОФІЦІЙНА ЗАЯВА ПЛАСТУ

▲ Моменти відкриття Всеукраїнського пластового вишкільного центру. Київська область, м. Буча, 14 жовтня 2018 р.
Фото Володимира Неізнаного

Президент України Володимир Зеленський 4 вересня повернув до парламенту прийнятий Верховною Радою Закон № 101184 «Про державне визнання і підтримку Пласту — Національної скаутської організації України». Він пояснив, що ветовав закон, бо документ не відповідає положенням Конституції України. Про це йдеться в пропозиціях В. Зеленського парламенту, оприлюднених на сайті Верховної Ради.

«Визначення законом однієї скаутської громадської організації (Пласту — національної скаутської організації України) як єдиної в Україні національної скаутської організації фактично створює переваги і привілеї для її функціонування, отримання нею державної підтримки, а також зумовлює ризик унеможливлення створення та діяльності інших громадських організацій, а відтак і обмеження права громадян на свободу об'єднання у такі громадські організації. Такий підхід не відповідає Конституції України», — йдеться в поясненні.

Крім того, на думку президента, положення закону щодо механізмів державної підтримки Пласту не узгоджуються з частиною другою статті 95 Конституції України, «за якою виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків...».

«Водночас, беручи до уваги вагомий внесок українського пластового (скаутського) руху у здобуття і становлення української державності, в громадянську освіту і національно-патріотичне виховання дітей і молоді, пропоную доопрацювати зазначений закон з метою визначення засад державної підтримки розвитку українського пластового (скаутського) руху», — йдеться в президентських пропозиціях.

Таким чином, робота над згаданим законом у стінах парламенту триває. Тим часом з офіційною заявою виступила Крайова Пластова Рада України.

Редакція

З ОГЛЯДУ НА РЕЗОНАНС, ЯКИЙ ВИКЛИКАВ ЗАКОН № 101184 ВІД 25.03.2019

**«ПРО ДЕРЖАВНЕ ВИЗНАННЯ І ПІДТРИМКУ ПЛАСТУ — НАЦІОНАЛЬНОЇ СКАУТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ»,
НАГОЛОШУЄМО, ЩО НАЙВАЖЛИВИШИМ У ЦЬОМУ ЗАКОНІ ДЛЯ НАС Є САМЕ ДЕРЖАВНЕ ВИЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТОВОГО (СКАУТСЬКОГО) РУХУ І ЙОГО ВНЕСКУ У ЗДОБУТТЯ ТА РОЗБУДОВУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.**

Бо це визнання насамперед унікального досвіду громадянської освіти та національно-патріотичного виховання молоді, вшанування пластуновів, які не зламали своїх присяг, часто віддаючи своє життя за краще майбутнє свого народу і держави, зокрема і у російсько-українській війні, яка зараз триває на Сході України.

Ми вдячні ініціаторам закону за пропозицію закріпити державне фінансування для діяльності нашої організації. Це дало б нам змогу збільшити число осередків, залучити ще більше дорослих до роботи з дітьми, провести більше заходів як в Україні, так і в країнах проживання української діаспори, а відтак наблизитися до реалізації нашої мети — зробити пластовий рух доступним для кожної української дитини.

Та в умовах дискусії, що склалася, ми закликаємо Парламент прийняти правки до закону, вилучивши з нього норми про пряме державне фінансування. Разом з тим, ми продовжимо використовувати існуючі механізми фінансування для громадських організацій, такі як публічні прозорі конкурси. Також готові долучитися до розробки нових ефективних моделей фінансування інституційного розвитку громадських організацій.

Наголошуємо, що Пласт був, є і залишиться не-політичною громадською організацією. Закликаємо усі політичні сили утриматись від використання імені Пласту у власних політичних інтересах. Також дякуємо всім нашим волонтерам та прихильникам за підтримку.

Відсутність прямої державної фінансової підтримки не зупинить реалізації наших планів та стратегічних цілей. Саме тому ми розпочинаємо масштабну фандрейзингову кампанію зі збору коштів на інституційний розвиток нашої організації. Залучені кошти допоможуть підготувати нових виховників та створити нові осередки Пласту.

Закликаємо підтримати нас на plast.org.ua/donate

Підтримати розвиток Пласту кожен з вас також може, ставши членом організації: як виховник працювати з дітьми, як інструктор ділитися своїм професійним досвідом або як адміністратор допомагати у створенні та розвитку пластових осередків.

Приєднуйтеся до Пласту: plast.org.ua/join.

6 вересня 2019 року,
Крайова Пластова Рада

ТРИДЦЯТИЛІТТЯ ВІДРОДЖЕННЯ ПЛАСТУ В УКРАЇНІ ВІДЗНАЧИЛИ НА РІВНЕНЩИНІ

ОЛЕКСАНДР ДЕНИСЮК

20—23 серпня в с. Хотин на Рівненщині відбулося свято — Джемборі 2019 «Рівно 30. Рівне», яке відвідало близько 1400 учасників із 6 країн світу.

В Україні Джемборі відбувалося втретє. Цього року зустріч була присвячена тридцятиліттю відродження Пласту в Україні. Свято випала честь організувати і приймати Рівненській окрузі Пласту. Місцем проведення стала мальовнича місцевість поблизу річки Горинь та її стариці (відокремлена від річки ділянка її колишнього річища або озеро, що лежить у старих залишених річкою річищах) в селі Хотин неподалік Рівного.

Підготовка до Джемборі 2019 тривала близько півроку. За цей час було сформовано команду, розроблено концепцію свята та наповнення його активітетами. Також за цей проміжок часу організували всі служби та базу волонтерів, що брали активну участь у підготовці та проведенні зустрічі.

За тиждень до початку свята на території його проведення почалася активна фаза підготовки. На місці розроблялася інфраструктура, щоб забезпечити максимально комфортні та належні умови для таборування великої кількості людей. Саме для цього територію проведення було поділено на сектори. Окремо був виділений пляч під намети, який зонували таким чином, аби делегації розміщувались своїми округами. Біля наметового містечка було зосереджено зони для гігієни, а саме умивальники, вбиральні та душеві кабінки. Окрему частину території склали місця для активітетів.

Харчування делегацій здійснювалося централізовано із п'яти точок видачі їжі. Оскільки ми намагаємось дбати про природу, все сміття було розділено на пластик, папір та органічні відходи. Самі учасники свята також активно долучалися до пропагування екоосвідомості та сортування сміття.

Заїзд перших учасників розпочався ще 19 серпня, тобто за день до офіційного відкриття. Частина делегацій організовано доїжджала до місця Джемборі, а решті було забезпечено трансфер з м. Рівне.

Офіційне відкриття Джемборі 2019 «Рівно 30. Рівне» відбулося 20 серпня. На відкритті були присутні голова ГПБ пл. сен. Марта Кандюк-Кузьмович, Гр., голова КПр України пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО, голова КПС України пл. сен. Станіслав Андрійчук, ЦМ. Також були представники державних органів Рівненської області та району.

Особливим моментом відкриття стало нагородження пластунів-військовиків Оперативним командуванням «Захід», яке провів підполковник Андрій Рисюк. Булавний УПЮ пл. сен. Микола Бігус, ОЗО, іменував пластунами скобами Андрія Трофімчука та Олександра Шевчука, а пластункою-вірицею Марту Бедрик. Відбулося також нагородження коменданта Джемборі ст. пл. Юрка Шадога, ОЗО, Орденом св. Юрія в бронзі за розвиток пластової оселі «Волошки» та загалом пластового руху на Рівненщині.

< Відкриття Джемборі. Рівненщина, серпень 2019 р.

Дуже важливим моментом урочистостей була новина від заступника голови Рівненської обласної ради Сергія Свисталюка про рішення створити обласний пластовий центр.

На відкритті було зачитано привітання від голови КПС Австралії, передане представницями цієї країни. Після завершення офіційної частини юнацтво продовжувало розтаборюватися і готуватися до вечірньої програми.

Вечірня програма включала в себе виступи пластових талантів та величезний розіграш призів серед учасників від спонсора Джемборі компанії «Gorganu». Своїми талантами з учасниками свята ділилися представники Театру особливих акторів «Намисто».

Наступні два дні стали, напевне, найбільш насиченими як для юнацтва, так і для старших пластунів. Кожна юнацька делегація отримала своєрідний «Маршрутний лист», у якому було прописано точки програми. Старші пластуни та сеньйори мали трохи більшу свободу дій. Спеціально для них створили майданчик для дискусій «Джемборі talks», де можна було послухати доповіді та подискутувати і з промовцями, й одні з одними. Серед запрошених були предстоятель ПЦУ Митрополит Епіфаній, заступниця міністра юстиції Іванна Смачило, голова правління Центру протидії корупції Віталій Шабунін, український музикант та митець Юрко Журавель та інші. Для старших пластунів організували екскурсії в Клеванський замок, Тунель кохання, Пересопницький музей та в м. Рівне.

**ВПРОДОВЖ ДВОХ ДНІВ ЮНАЦТВО МОГЛО
ВІДВІДАТИ ПОНАД ТРИДЦЯТЬ
РІЗНОМАНІТНИХ ЛОКАЦІЙ, З ЯКИХ
ЛИШЕ МИСТЕЦЬКИХ БУЛО БЛИЗЬКО 17**

^ Програма була цікавою для всіх, для новацтва — передусім

Ось які ділянки організатори пропонували учасникам.

ЛЕТУНСЬКА ДІЛЯНКА

Її забезпечували пластуни з куреня УСП ім. Євгена Коновальця «Чота Крилатих», а координатором був ст. пл. скоб Тарас Королишин, Чок. На цій ділянці юнаки могли не лише піднятися в небо, а й навчитися майструвати літачки та ракети.

СПОРТИВНА ДІЛЯНКА

Стала поєднанням традиційних спортивних ігор та різноманітних захоплюючих естафет. Координував цю ділянку пл. прият. Андрій Парфенюк та представники Рівненського обласного центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».

ВОДНА ДІЛЯНКА

Тут усі делегації вчилися плавати на катамарані та байдарці, кермувати та злагоджено працювати веслами. Координував цю ділянку пл. сен. Юрій Ткачук, ЦМ, і Фонд молодіжних ініціатив «Крила».

ПРАВОВА ДІЛЯНКА

Її запроваджено для того, щоб учасники всебічно розвивалися і могли збагатити свої знання з права, зокрема у методах боротьби з корупцією. Керівником точки була Ілона Куль і Рівненський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

ВІЙСЬКОВА ДІЛЯНКА

До програми свята активно долучились військовики. Вони організували показ зброї, техніки, військової медицини. Показові виступи координував ОК «Захід».

ДІЛЯНКА «ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ»

Самозарадність та медична допомога є важливими елементами пластового вишколу. Тому на цій точці можна було актуалізувати свої знання та дізнатись щось нове. Керувала процесом Марія Белікова та Рівненська обласна організація Товариства Червоного Хреста України.

ДІЛЯНКА ДСНС

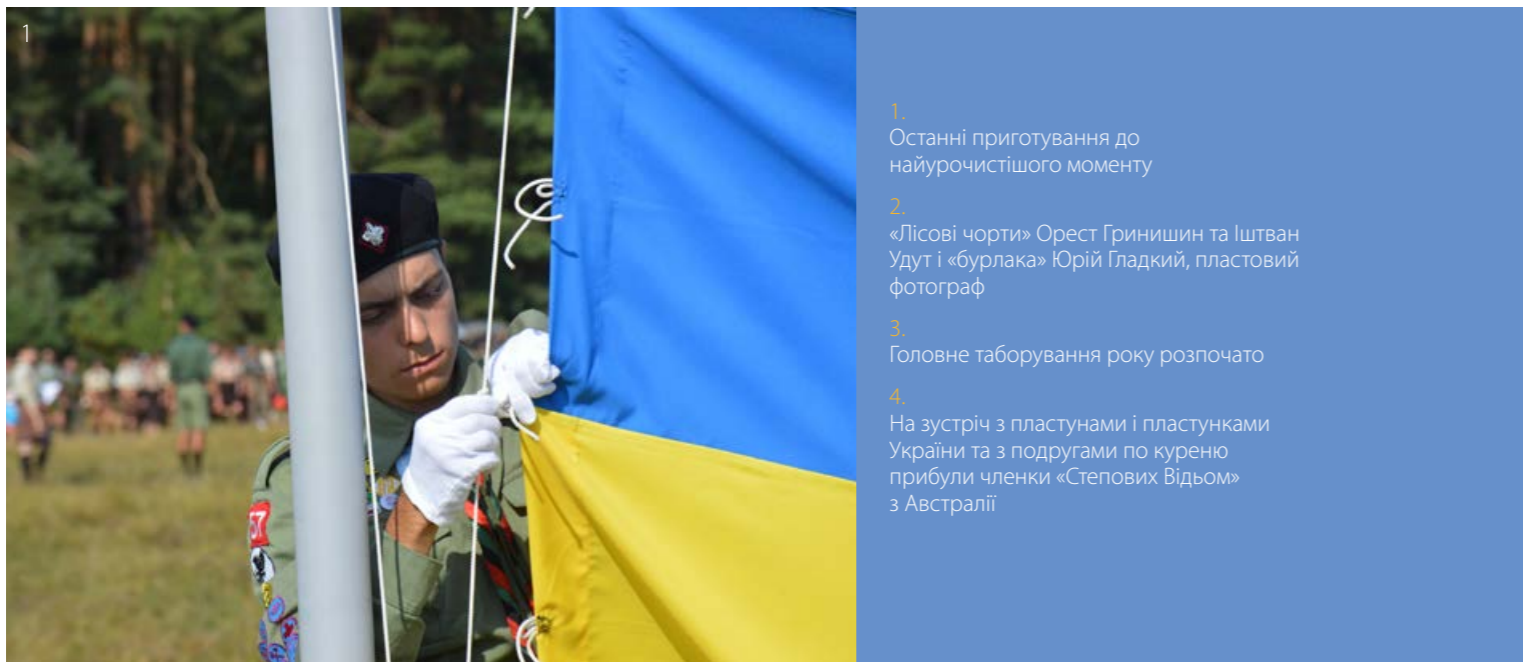
Наші рятувальники активно долучилися до роботи з юнацтвом. Вони не лише рятували всіх від спеки, поливаючи водою, а й навчали, як працюють рятувальники в умовах того чи іншого стихійного лиха. Забезпечувало цю точку Головне управління ДСНС України у Рівненській області.

ЕКОЛОГІЧНА ДІЛЯНКА

В сучасних умовах життєво важливо піклуватися про довкілля. Про найбільші проблеми світового рівня і шляхи їх подолання учасники дізнавалися завдяки ст. пл. Ксенії Дремлюженко та Референтурі екологічного пластування.

ТУРИСТИЧНА ПЕРЕПРАВА

1 курінь УСП та 16 курінь УПС «Ватага Бурлаків» імені Г. Сковороди забезпечили цю ділянку програми, а координував все ст. пл. Юрій Ващишин, ВБ.

1. Останні приготування до найурочистішого моменту
2. «Лісові чорти» Орест Гринишин та Іштван Удут і «бурлака» Юрій Гладкий, пластовий фотограф
3. Головне таборування року розпочато
4. На зустріч з пластунами і пластунками України та з подругами по куреню прибули членки «Степових Відьом» з Австралії

Ювілейна Пластова Зустріч — Джемборі 2019 — з нагоди 30-ліття відновлення Пласту в Україні

ДІЛЯНКА ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Патрульна поліція Рівненської області взяла активну участь у святі і забезпечила точку, на якій юнацтво дізнавалось про роботу поліцейських, кінологів, вибухотехніків тощо.

РАДІОТОЧКА

Спробувати себе в ролі радистів, дізнатись більше про цей вид передавання інформації (морзянка), а також поспілкуватися юнацтво змогло завдяки пластовим приятелям Андрію Панасюку та Павлові Тарасовичу.

СТРІЛЬБИ

Хто ж не любить повправлятися у влучній стрільбі, а якщо це ще й до того стрільба з різних видів зброї (від давнини і до сьогодення)?!

Перевтілитись у давніх лучників та стрільців допомагав ст. пл. Дмитро Заплітний та виїзний тир «Середньовіччя».

НАСТІЛЬНІ ІГРИ

Говоримо про настільні ігри та всілякі рольові реконструкції — і відразу згадуємо про 5 курінь УСП — 20 курінь УПС «Орден Хрестоносців», які долучилися до проведення цієї точки, а координував процес ст. пл. Дмитро Кір'ячук, ОХ.

МИСТЕЦЬКА ДІЛЯНКА

Включала в себе цілу низку активітетів, на яких учасники могли виготовити пам'ятки про Джемборі. Координувала ділянку ст. пл. Марина Пашко.

Ось мистецькі точки та відповідальні за них:

- ° Тана Мірошниченко — амулет «Джемборі»;
- ° Олена Прийма — плетіння з ниток;
- ° Ярина Яцун — гіпсовий відбиток динозавра;
- ° Оксана Яцун — ліногравюра (штампи з лінолеуму);
- ° Андрій Яцун — виплавлення лілейки з олова;
- ° Катерина Калін — малюнок аквареллю;
- ° Наталія Сніцар — бісероплетіння «Кулон»;
- ° Анничка Сумик — вишивка листівки;
- ° Ксенія Созонюк — милорізьблення;
- ° Юлія Чепур — коник-мотанка;
- ° Олена Корсюк — брошка зі стрічки;
- ° Оксана Лінчук — об'ємна аплікація «Соняшник»;
- ° Людмила Кондрачук — брошка «Мак» з бісеру;
- ° Алла Тимановська — малюнок гуашшю;
- ° Аліна Мацюк — картина з кавових зерен;
- ° Наталія Терновець — об'ємний виріб «Маківка щастя»;
- ° Роман Валігурський — ковальство.

Важливим елементом святкування було створення чергової пластової філателістичної пам'ятки — конверта та марки із логотипами Пласту та Джемборі, які розробив пл. сен. Анатолій Петльований з Чорткова. До слова, ці конверти було погашено на території святкування.

В часі проведення Джемборі старші пластуни, сеньйори та гості долучилися до урочистого відкриття анотаційної дошки в Рівному на вул. Пластовій, а 23 серпня, у святковий День прапора, голова ГПБ пл. сен. Марта Кандюк-Кузьмович, Гр., разом із делегацією пластунів взяла участь в офіційних заходах у Рівному. А на терені табору ми провели флешмоб.

Церемонія закриття події відзначилась складанням Присяги, пов'язуванням хусток та переведенням в уряді старших пластунів та сеньйорів. На завершення перед пластунами виступив народний депутат України Роман Іванісов, який наголосив на важливості пластового руху та побажав усім далі розвиватися та рухатися до нових висот.

ОРГАНІЗАТОРИ ДЖЕМБОРІ 2019

«РІВНО 30. РІВНЕ» ДЯКУЮТЬ УСІМ ГОСТЯМ, ВОЛОНТЕРАМ І ПОМІЧНИКАМ ТА ПАРТНЕРАМ ЗА ДОПОМОГУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЇ ТА ЗА УЧАСТЬ У СВАТІ.

1. Лицарський замок Бург Шванек
2. Храм Святого Духа зсередини
3. Одна з будівель центральної частини міста
4. «Рабенвірт» гостинно відчиняє двері
5. Пуллах — це гармонія краси і ошатності
6. Храм Святого Духа ззовні

ЗАМОК У БАВАРСЬКОМУ ПУЛЛАХУ ЧЕКАЄ НА ДЕЛЕГАТІВ 20-х ЗБОРІВ КУПО

пл. сен. ОРЕСТ М'ЯЛКОВСЬКИЙ, V

Після дуже вдалої ЮМПЗ — 2017 пластуни Німеччини знову мають приємність і честь привітати пластову родину з нагоди 20-х Зборів Конференції Українських Пластових Організацій, які відбудуться від 30 жовтня до 3 листопада в громаді Пуллах в долині Ізари.

Пуллах розташований на південь від баварської столиці Мюнхен на високому березі багатьом пластунами з цілого світу відомої ріки Ізар. Відома вона, бо пливе з гір Альп через легендарне місто Міттенвальд та попри землі традиційних літніх пластових таборів Ізарвінкель-Гохлянд біля села Кенігсдорф.

Перші мешканці, які заселилися в Пуллаху, були кельтами. Про це понині свідчать пагорби їхніх могил. До середини XIX століття в Пуллаху жило приблизно 200 осіб, які займалися здебільшого сільським господарством. Із розбудовою залізниці через ізарську долину Пуллах став популярним екскурсійним курортом. Пивні сади та ресторації, між ними славний «Рабенвірт» (укр. Шинкар ворон), могли пригостити понад п'ять тисяч людей. Попри туристичний розвиток, в Пуллаху заселилися митці та художники, які прикрашали королівське місто Мюнхен Людвіга I-го фон Байерна.

Одним з них був скульптор Людвіг фон Швантгаль, який здійснив власну дитячу романтичну мрію і збудував собі у 1843 році «середньовічний» лицарський замок в стилі неокласицизму «Бург Шванек». Наступні власники далі розбудовували замок, а 1955 року район Мюнхена купив цю нерухомість. Від 2015 до 2017 року «Бург Шванек» слугував притулком для малолітніх біженців-емігрантів. Після останньої перебудови з замку користує Районний молодечий округ. Там розміщено юнацький центр освіти, центр дослідження довкілля та молодіжний гостел.

Програма центру освіти — це пропагування радісного і значущого розвитку особистості та соціальної компетентності з метою знайти зрівноважений шлях у житті. Поза тим його ціль — підготувати молодь до переймання відповідальності. Гасло центру дослідження довкілля: «Пригоди в природі — створення майбутнього».

У замку є прекрасна Велика лицарська зала. В ній інколи відбуваються музичні концерти.

Варто згадати, що громада Пуллаху в долині Ізари підтримує зв'язок із українським містом Березань і з Баришівським районом (Київська область), часом допомагаючи в гуманітарних ділянках. Періодично відбувається обмін школярами, спортсменами, працівниками культури, фахівцями інших напрямків.

Я НАМАГАЛАСЯ ВЛОВЛЮВАТИ КОЖЕН МОМЕНТ І ГІДНО ПРЕДСТАВЛЯТИ ПЛАСТ

ст. пл. прих. ОЛЬГА ВІЦЕНТА,
станція Лондон

Зазвичай кожен має якусь невеличку мрію, і коли вона здійснюється, то просто літаєш на крилах, а посмішка не сходить з обличчя. Так було і в мене!

Насправді дехто може подумати: що то за мрія, нічого особливого. Та для мене це набагато більше.

Увійшовши в Букінгемський палац, ти просто вливаєшся в королівську атмосферу, наповнюєшся емоціями і розумієш, що такого шансу в тебе могло й не бути. Тому насолоджуєшся! І цими почуттями я хочу поділитися з вами.

Насамперед, хочу подякувати станиці Лондон за те, що надала можливість відвідати The Queens Garden Party і довірила мені відповідальну роль: вперше представляти Пласт на Королівській події такого масштабу.

Кожному цікаво, як же я туди потрапила? Відверто кажучи, мене б теж так зацікавило.

Отже, цей захід відбувається кожного року наприкінці травня. Цього разу подія припала на 29 число. Скавам із усієї Великобританії (навіть із Шотландії були цього року) надається можливість допомогти в організації цього заходу. Кількість місць, звісно, обмежена.

Коли я подавала заявку, то місць вже не було. Та Charlotte — одна зі скавток, яка відповідала за організацію цього всього, повідомила, що все ж хотіла б надати мені таку можливість. В той момент я була просто на сьомому небі від щастя. Адже думала, що вже прогавила свій шанс.

Що ж відбувалося в цей день? Перш за все, як ми потрапили всередину палацу. Уявіть, щоб потрапити туди, потрібно проходити контроль такий, як на летищі, і навіть ускладненіший. Нас перевіряли три рази! З собою потрібно було мати паспорт і підтвердження адреси. Цікаво було те, що мій український паспорт надто ретельно переглядали відразу двоє осіб.

< Пластунка Ольга Віцента здійснила мрію — побувала на королівській зустрічі у Букінгемському палаці

Якщо не маєш чогось з вищевказаного, тебе просто не впускають. Цього разу одного зі скавтів не пропустили, бо забув паспорт. Так нас стало на одного менше.

Всередині завели у спеціально відведену для нас кімнату, нагодували і розповіли про наші обов'язки: зустрічати гостей, збирати квитки при вході і їх підраховувати. Адже королева після цього заходу має знати, скільки гостей і хто прибув у цей день. В наші обов'язки входило також допомагати людям з обмеженими можливостями пересуватися по саду, запитувати в гостей, чи щось їм потрібно, а наприкінці вечора прощатися із кожним і дякувати їм, стоячи в стійці на виході із Букінгемського палацу. І ще, звісно, не забувати посміхатися, що було для мене в цей день зовсім не проблемою! Думаю, важче було б цього не робити.

Нас поділили і розмістили в різних частинах палацу. В мої обов'язки входило зустрічати гостей при вході. Їх було дуже багато. Всі такі різні, та одне їх об'єднувало — це те, що вони зробили щось вагоме для Великої Британії. Наприкінці я підраховувала квитки.

Погода нас не порадувала в цей день. Ми добряче змерзли.

Як усі гості зібралися (близько другої години дня), нам надали можливість вийти в сад, скуштувати королівських ласощів. Особливо сподобався Passion fruit tart. Як нам сказали, це улюблений десерт принца Вільяма. Ми також побачили офіційний вихід Королеви Єлизавети, принца Гаррі, а також інших титулованих осіб. Я стояла на віддалі одного метра від них. Емоції мене просто переповнювали, а посмішка не сходила з обличчя. На жаль, фотографувати в той момент категорично заборонили, а так хотілося...

Як відомо, британські скавти мають трішки інший однострій, я ж була в нашому українському пластовому. Всі дивилися на мене із зацікавленням, розглядали однострій та нашивки, запитували, з якої я організації.

З РАДІСТЮ ТА ГОРДІСТЮ ВІДПІДАЛА, ЩО Я З УКРАЇНСЬКОЇ СКАВТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЛАСТ.

Наприкінці дня, після того, як ми попрощалися і подякували гостям, кожному з нас роздали сертифікати — подяки від королеви за те, що ми допомагали в організації цієї вечірки, ну і, звісно, традиційне фото на тлі Букінгемського палацу, бо як без цього?!

Для мене день минув занадто швидко, та я намагалася вловлювати кожен момент і гідно представляти Пласт.

Світлина з фотоархіву авторки

▲ Фрагмент урочистої ходи

▲ Пластунка і британські скавти цікаво та корисно провели день

▲ Гостей того дня було надзвичайно багато

ПЛАСТОВА ОСЕЛЯ «ПИСАНИЙ КАМІНЬ»

пл. сен. СТЕФА ТЕЙТЕР,
голова Окружної таборової комісії
Пластової оселі «Писаний Камінь» (штат Огайо, США)

Від 1965 року пластова оселя «Писаний Камінь» (ПК) стала одним з місць проведення пластових таборів в Америці. Місцем набуття пластових знань, підкреслення української культури і мови, місцем, з яким пов'язані чарівні спогади. Кожного літа в липні на «Писаний Камінь» прибуває приблизно 200 таборовиків та виховників, щоб взяти участь у різних пластових таборах. Для багатьох на літо це друга домівка.

Оселя «Писаний Камінь» знаходиться за 40 миль на схід від міста Клівленд, Огайо. Багато жителів цієї околиці — це Аміші, які дотримуються своїх давніх релігійних традицій і займаються хліборобством. Оселя складається із 160 акрів (65 гектарів) лісів, галявин, стежок та озер. Це все створює гарне тло для таборування. На оселі знаходиться 13 будинків, зокрема два павільйони, кухня, шпиталик і 5 бараків (колиб).

Багато праці потрібно, щоб підібрати виховників та членів булави для таборів. Щороку в липні на оселі відбувається 5 таборів: два новацькі і два юнацькі тритижневі табори, а також однотижневий табір пташат для дітей віком від 3 до 6 років, що таборують з батьками. Новацтво таборує в колибах, а юнацтво в шатрах.

На таборі заохочуємо учасників виходити зі своєї зони комфорту: пробувати щось нового, вчитися, рости, ставати провідниками — братися за те, на що раніше не наважувалися, перемагати самих себе. Окрім щоденних пластових таборових занять юнацтво щороку відбуває триденну прогульку: або на канойках, або на роверах, або пішу, яка закінчується сплавом на дарабах (плотах) по білих водах.

Доказом успіху таборів на «Писаному Каміні» є те, що пластуни повертаються рік-річно на оселю, а згодом приїжджають як члени проводів таборових УПН і УПЮ, щоб продовжувати пластову працю.

Утримання сталої оселі вимагає зусиль багатьох людей як під час таборів, так і круглодобово. Пластуни і батьки пластунів щороку приїжджають на оселю, щоб підготувати її до таборування, голосять до праці на кухні, в шпиталику, при утриманні площі та до іншої праці.

2019 року під час табору працювало приблизно 30 осіб поза булавою (утримували оселю, годували таборовиків, надавали медичну опіку та координували і наглядали за таборами). А протягом усього року діє Окружна таборова комісія, що доглядає за оселею, ремонтує сталі будівлі, коли потрібно та є фонди — координує будівлю нових бараків, кухні чи інших будинків. За останні роки надійшло стільки добровільних фінансових датків, що управа перебудувала кухню і шпиталик, додала нове приміщення для адміністрації, а тепер починатиме перебудову душів і туалетів та зведення нових колиб-бараків для новацтва. Уся нова будівля уфундована добровільними датками батьків, пластунів та приятелів Пласту, а не коштами таборів чи пластових вкладок.

«Писаний Камінь» — не єдина така оселя в Америці. «Вовча Тропа» у штаті Нью-Йорк, недалеко міста Албані, — вдвічі більша оселя і притягає вдвічі більше таборовиків. Там табори розпочалися у 1954 році. А на трішки меншій оселі «Новий Сокіл» біля

міста Баффало, Нью-Йорк, табори розпочалися у 1952 році. На всіх оселях відбувається по два юнацькі і новацькі тритижневі табори, а також однотижневі табори пташат.

В Канаді, на схід від Торонта, є стала пластова оселя, де щорічно відбуваються пластові табори, — «Пластова Січ». Біля Монреалю є пластова оселя «Батурін».

В Північній Америці відбувається багато юнацьких таборів — курінних, спеціалізаційних, інших на різних непластових і непостійних теренах. Але утримання сталої оселі забезпечує тяглість Пласту в Америці. Багатьом молодим таборовикам стала оселя дає почуття чогось знайомого, свого, заохочує їх поїхати на табір, побачитися з іншими таборовиками, що можливо тільки раз у році.

**ЦІ ПЛАСТОВІ ТАБОРИ, ЦЯ ОСЕЛЯ ДАЄ
ЗМОГУ БУДУВАТИ УКРАЇНСЬКЕ
ПЛАСТОВЕ ТОВАРИСТВО І ДРУЖНІСТЬ,
ЯКІ ЗАЛИШАЮТЬСЯ НА ЦІЛЕ ЖИТТЯ.
БАГАТЬОМ САМЕ ПЛАСТ, «ПИСАНИЙ
КАМІНЬ», ІНШІ ОСЕЛІ ДОПОМАГАЮТЬ
БЕРЕГТИ УКРАЇНСЬКЕ КОРИННЯ.**

▲ Миті таборування на «Писаному Каміні», США, липень 2019 р. Світлина з фотоархіву оселі

МІЙ ПЕРШИЙ КРАЙОВИЙ ТАБІР

пл. уч. ДАРИНА КОРЖ

Моє пластування розпочалося 1 квітня 2018 року у гуртку «Мрійливі кульбабки» станиці Кривий Ріг. Досі я мала змогу взяти участь лише у гуртково-му таборі «Табір за 24 години», який ми відбули в червні 2019 року. Там я склала Пластову Присягу. Дуже хотілося потрапити на крайовий табір, побачити, як пластують мої ровесники з інших осередків, познайомитися ближче, словом, зануритися у велику пластову родину. Так я стала учасницею «Вовчої школи», що відбулася в околицях давньоруської фортеці Тустань.

ЦЕ БУЛО НЕЗАБУТНЬО, ФЕЄРИЧНО, НЕЙМОВІРНО І В МІРУ ВИПРОБОВУЮЧЕ!

Багато чого було для мене вперше, тому інколи складно. Але я ні на хвилину не жалкую, що вийшла зі своєї зони комфорту.

Завдяки цій подорожі познайомилася з багатьма досвідченими пластунами, чудовими людьми та просто однодумцями, які завжди підтримували у будь-якій важкій ситуації.

На початку табору все було дивним і незнайомим, але з кожним днем я щораз більше поринала в цю таємничу атмосферу, ніби забувала про те, що існує життя поза «Вовчою школою». Десь там, у містах, існує життя з людською буденністю, чварами і клопатами, а тут кожен з нас — це частина дружньої зграї.

Постійний рух, щільний графік і таборіві турботи не давали змоги оговтатися і збагнути, який зараз день. Я їла, як справжній вовк, але тільки через те, що і рухалася не менше. Приємний бонус, що на «Вовчій...» враховують твої особливості харчування, тому мені, вегетаріянці, було набагато легше обирати собі їжу, ніж на інших подібних заходах.

Звісно, те, що я буду пам'ятати довго, — запальні ватри, які були теплими як від палаючого вогню, так і від щирих посмішок, веселих танців та гучних співів; безглузді, але такі смішні імпрезки; романтичні стійки, коли спостерігали Великий Віз на зоряному небі; перший шелест і ніч у лісі, коли ми були мокрі, змучені і голодні, але переповнені почуттями, бо ми це зробили; найкрутіші алярми з феєрверками та сходженням в гори, коли ми ще повністю не прокинулися і гадали — може, це все сон і ми ще спимо.

Але ні, то був не сон, то була «Вовча школа»! 10 днів промайнули дуже швидко, але назавжди залишаться в серцях кожного, хто хоч трохи спробував відчутти себе частиною великої «вовчої» сім'ї.

< Фото Тараса Щепаняка

Дякую всім, кому не встигла подякувати на прощальній ватрі. Адже емоції переповнювали. Дякую проводу за величезну працю, яка була зроблена за існування цього табору, підстаршині за дружню атмосферу і вчасну допомогу, інструкторам за передані навички та знання, юнакам та юначкам, моїм друзям, за підтримку та можливість розділити ці шалені враження. Дякую кожному окремо та усім разом. Я впевнена, що ми ще не раз зустрінемося на різних заходах та впізнаємо один одного за особливим блиском в очах, який назавжди залишила «Вовча школа». Авууу!

1. Комендант Назарій Хороз (ліворуч) та бунчужний Тарас Іцик провадять співом під час Літургії

2. На таборовій площі Божественні Літургії відправляв о. Елевтерій — виховник одного з гуртків пл. сен. Володимир Геншляк, СМ

3. Все йде згідно з програмою і під пильним оком коменданта і бунчужного

4. Час обіду: пл. уч. Максим Шийко та інші таборовики прямують до кухні

ДОРОГА НА ЕВЕРЕСТ —

НЕЙМОВІРНА КАТЕДРА ПРИРОДИ

У серпні минулого року, незадовго до Дня Незалежності України, подружжя пластунів з Великої Британії, Денис Угрин і Оксана Літинська, зійшло на найвищу точку Африки — гірський масив Кіліманджаро (5895 м над рівнем моря), де розгорнули державний прапор України та заспівали гімн. Раніше подружжя побувало у Північній Америці на вершині Деналі (6190 м), в Аргентинських Андах на вершині Аконкагуа (6962 м), на Ельбрусі — найвищій вершині Кавказького хребта на території Російської Федерації (5642 м), на горі Косцюшко в Австралійських Альпах — найвищій точці континенту (2228 м), на найвищому шпилі Західної Європи Монблані (4810 м).

У «Пластовому шляху» ч. 3 (191) 2018 друг Денис розповів про ці захоплюючі мандри.

Минув рік, і не менш захоплюючу історію численній аудиторії пластунів та інших зацікавлених розповіла подруга Оксана. 22 червня в залі Центру Шептицького Українського Католицького Університету вона ділилася думками і враженнями від сходження на найбільший верх земної кулі — Еверест (8848 м).

Ми планували відвести цій темі порівняно небагато журнальної площі, однак після розповіді Оксани Літинської, яка серед пластунів і пластунок першою побувала на Евересті, зрозуміли: цей досвід, емоції, а також враження і практичні поради варто подати мандрівникам якнайповніше.

/ Редакція

Сьогодні день народження моєї бабусі (розповідь в УКУ ми записали 22 червня 2019 року — *Ред.*). Їй 101 рік. Тому приїхала у Львів, але як маю час — можу трошки розказати про подорож.

Працюю фінансовим директором одного з банків у Лондоні. В думках про сходження на Еверест видрукувала мотиваційний вислів Лесі Українки «Без надії така сподіваюсь» («Contra spem spero!»).

Щоб вийти на Еверест, треба знати, які є ризики і що з кожним із тих ризиків слід робити. Може бути погана погода, ти можеш не мати достатньо сил, існує ризик обмороження, є ризик лавини, утворення черги вже безпосередньо перед сходженням на вершину. Над кожним із цих можливих ризиків треба подумати і передбачити, що потрібно зробити в тій чи тій ситуації.

Для подолання ризиків, наприклад, обмороження, або щоб не застрягнути в черзі, швидко рухатися, потрібно мати технічну підготовку. Не можна відразу вирішити і завтра піти догори. Моя технічна підготовка була такою. Кожної зими декілька років поспіль ми з Денисом їздили у Шотландію. Там арктичний клімат, взимку дуже холодно, і ми ходили горами. Ми мандрували в Альпи, ходили льодом, що теж дуже допомагає знайти баланс і знати, як найменше використовувати енергію, коли йдеш вгору. Це здебільшого були поїздки у вихідні дні чи в час відпусток. На щодень — це біг, а якщо ходьба — то в залі. Маю приклад розкладу занять в залі одного з останніх тижнів перед виїздом на Еверест: понеділок — вихідний, вівторок — 51 хвилина з гантелями і відтискання, 2 години в середину ходила на верстаті з наплічником, у четвер тренування пропустила (на праці затрималася), п'ятниця — фізичні вправи, потім 3 год. 38 хв. із наплічником знову тренувалася на верстаті (сходи), в неділю багато годин ходила вгору, на горбочок.

Якщо маєте намір зійти на якусь високу гору — до цього наполегливо і багато років слід готуватися. Це займає багато часу. Мусите цьому присвятити велику частину свого життя за рахунок суспільної діяльності чи родини. Коли відчуваєш готовність, треба думати, з ким підеш на Еверест. Якщо ви не професіонал, краще когось залучити, щоби забезпечив їжею, наметами, доставив у потрібне місце все необхідне. Адже дорога складна, має багато частин.

Ми обрали надійну англійську компанію. З їхньою допомогою ми вже пройшли багато інших гір. Для вибору компанії було декілька причин. Перша — провідник вже був на Евересті дев'ять разів (краще обрати того, хто знає, що і як треба робити). Друга — компанія може й не мати люксового забезпечення (в них звичайні намети, їжа не найкраща), але надасть провідників, які знатимуть професійно, що робити в той чи той момент.

За дозвіл вийти на Еверест кожен мандрівник повинен заплатити державі 11 тис. доларів. Після цього мандрівка почалася.

Спершу ми прилетіли в столицю Непалу Катманду. Вирішили зійти на Еверест із південної сторони. Щоправда, можна ще підніматися з північної, з китайської.

З Катманду ми полетіли у високогірне село Лукла (2800 м). Там дуже високі гори, доріг немає, лишень стежки. Тобто все необхідне приноситься або доставляється гвинтокрилами. Добре, що збудували невеличке летовище, де приземляються літаки. Там з одного боку великий обрив, з іншого — стіна. У цьому місці небезпечно. Навіть летіти на тамтешньому літаку доволі небезпечно. Після приземлення він не має часу зупинитися: спершу мусить повернути, аж потім зупиняється. Туди літає чимало туристів, які хочуть лише глянути на базовий табір.

«ШЛЯХ НА ЕВЕРЕСТ
ВСІ СВІТЛИНИ З ФОТОАРХІВУ
ОКСАНИ ЛІТИНСЬКОЇ ТА ДЕНИСА УГРИНА»

Цей табір від Лукли праворуч вгору. До нього ми мандрували днів десять. Це дозволило краще акліматизуватися для життя у цьому таборі. У ньому ми жили від 12 квітня до 24 травня. Табір на висоті 5300 м (це яких 500 м нижче, ніж Кіліманджаро). Отож, на такій висоті ми жили півтора місяці, що відчутно впливає на організм, бо людина не пристосована жити на такій висоті тривалий час.

В деяких з типових сіл, які ми проходили перед тим, місцеві жителі мають величезні розмальовані камені. Спершу на них висікають молитви, відтак розмальовують. Це доволі вражаюче виглядає.

Через ріки прокладено мости. Ними можуть пройти і люди, і яки. Отже, вантажі носять або люди, або яки. Вартість чомусь однакова, що за працю людини, що за яка. Оплату хочуть невисоку. Насправді дуже важко на такій висоті ще й носити величезні пакунки. У крамниці або забезпечення у вищі села приносять, як кажуть, на горбі. Насправді це не зовсім так. Місцеві жителі носять все на голові на спеціальному поясі.

Більше селище називається Намче-Базар. Там дахи різного кольору, і це має своє пояснення. Якщо дах синій або зелений — це житловий будинок, якщо коричневий чи червоний — це державна або релігійна будівля. Ось чому зверху, з гвинтокрила, добре видно, що за споруда.

Доріг немає, але є невеличкі наділи, де місцеві жителі вирощують різну поживу. Там немає рівнин, завжди круто: або в один бік, або в інший. На цих схилах люди займаються сільським господарством.

Перед сходженням ми отримали благословення в буддистському монастирі XVII століття. Було надзвичайно цікаво оглянути їхні старовинні скульптури всередині храму, ознайомитися з ритуалами.

Базовий табір простягається на 2 км. Життя там вирує лише два місяці протягом року: у квітні й травні. В інший час — це пустка, сніг і камінь.

Намети стоять на морені (скупчення несортованого уламкового матеріалу, який переносять і відкладають льодовики — Ред.). З часом лід тане, і намети доводиться переставляти.

З гір весь час сходять лавини. Спершу ми трохи лякалися, вискакували з наметів глянути, що відбувається. Потім звикли. У 2015 році, коли був землетрус, лавина зійшла з гори, що позаду нашого табору. Дійшла тоді до самого табору.

У таборі в нас навіть були комунікації, усе працювало від сонячних батарей.

В базовому таборі потрібно було прати речі, що ми й робили. Душ можна було прийняти раз на тиждень, якщо добра погода. Тут є навіть льодове озеро. Якби ви хотіли пірнути — є можливість.

Медичний тент діє, здається, з 2005 року. Лікарі-добровольці у базовому таборі проводять два місяці. За оплату у 100 доларів три фахівці надають консультації, що є дуже помічне. Адже якщо виникла якась проблема, вони можуть краще проконсультувати: йти догори чи краще йти вниз. У Дениса стався кроволив в очі, чого не було видно неозброєним оком, а лікарі змогли за допомогою приладів побачити. Сказали, що він не може йти вгору. Цим вони, мабуть, врятували йому життя, за що ми дуже вдячні.

Для гвинтокрила є спеціальне місце неподалік медичного тенту. Тому, якщо є потреба, існує можливість

^ Головний шерпа Пемчірі і Денис Угрин

евакуації. Звідти евакуювали Дениса. Через те, що там є доволі високо, гвинтокрил не може брати більше трьох осіб, до того ж, не всі види гвинтокрилів можуть літати на таку висоту. Тому це доволі дороге задоволення. Найвище, куди гвинтокрил (не кожен) може долетіти, — це другий табір, що на висоті 6400 м.

У нас було ще одне благословення, знову буддистське (бо в тому регіоні живуть люди саме цієї релігії). Шерпи (народ, який проживає в Східному Непалі, поблизу гори Джомолунгма, а також в Індії й Тибеті — Ред.) збудували вівтар, на якому приноситься жертва богині Джомолунгми, щоб вона охороняла і дала можливість безпечно зійти. Пожертви є різні. В багатьох релігіях використовується алкоголь, в нас — вино, а там є більш ферментовані речі. Дехто з присутніх жертвував і пиво. Люди освячували свої черевики, льодоруби, щоби вони добре працювали і зберегли життя. Дійство проводив лама. А перед тим було двогодинне молитовне служіння.

У східному християнстві в обрядах використовують проскуру, а там є велика борошняна хлібина. Ми всі її скуштували, а потім нас помазали мукою, що означає побажання, щоби людина дожила до старості і щоб у неї виросла сива борода.

У нашій команді було шестеро людей, які планували вийти на Еверест, двоє, які планували вийти на Лоцці, наш провідник Девід і головний шерпа Пемчірі. Коли йдемо на вершину, кожен у парі має шерпу, щоби він допомагав тобі з кисневими балонами. Пемчірі був моїм гідом-шерпою. Це було його чотирнадцяте сходження. На вершині він дуже добре знав, що робити.

^ Завдяки другові Денису та подрузі Оксані і в цих горах побувала бурлацька відзнака

У базовому таборі температура була -2°C . Вночі в наметі -15°C . Вдень в наметі могло бути $+35^{\circ}\text{C}$. Дуже великі перепади температур. Якщо сонце світить на намет (хто жив у наметі — знає), може бути доволі спекотно. Отож, весь час то відкриваєш намет, то закриваєш.

Двоє з шерпів нам готували їжу, а решта були високогірними провідниками і помічниками. До речі, є шерпи, а є шерпині. Одна з них була із групою National Geographic. Вона допомагала винести на вершину замірювач погоди.

З базового (нагадаю, висота 5300 м) до першого табору треба йти через льодопад Кхумбу.

— ” —

АКЛІМАТИЗАЦІЯ ТАМ ВІДБУВАЄТЬСЯ ТАКИМ ЧИНОМ, ЩО ПОТРІБНО ВЕСЬ ЧАС РУХАТИСЯ СПЕРШУ ДОГОРИ, А ПОТІМ ВНИЗ, ДОГОРИ І ВНИЗ...

Перша ротація — перехід з базового в перший табір. Там спиш одну ніч, тоді повертаєшся в базовий табір. Друга ротація: з базового йдеш зразу в другий табір. Там спиш дві ночі, тоді — назад в базовий табір. Третя ротація: з базового табору в другий табір. Спиш там дві ночі, потім — в третій табір. Ночуєш там одну

ніч з киснем, повертаєшся в другий табір (одна ніч) і йдеш назад у базовий табір.

Такі ротації відбуваються, бо треба змусити своє тіло виробляти більше червоних кров'яних тілець, щоби компенсувати брак кисню. Щоб організм їх виробляв, слід йти вище. Може виникнути питання: чому не йти вище і не спати там? Справа в тому, що навіть на висоті 5300 м не дуже добре можна відпочити. Чим вище йдеш — тим стає важче. Набагато. Попспав, вранці встаєш — і далі втомлений. Тому весь час потрібно повертатися нижче, щоби відновити сили.

Після третьої ротації у базовому таборі чекаємо на погоду для виходу на вершину. Якщо знаємо, що через п'ять днів буде добра погода (прогноз ніколи не є точним), тоді виходимо з базового табору в другий. Там спиємо дві ночі, тоді — в третій табір (спиємо вже з киснем), і вже з киснем йдемо в четвертий табір. Тоді з четвертого — на вершину і назад. Спиємо з киснем в четвертому таборі, потім повертаємося з четвертого в другий, а з другого — в базовий табір. Тому остання ротація, щоби вийти на вершину, займає понад тиждень.

Як усе це виглядало на практиці? Проходити через льодопад небезпечно в технічному плані. Льодопад — це великі брили снігу і льоду, які можуть в будь-який момент впасти або відколотися. Тому краще йти вночі, коли холодніше і сонце не світить на сніг. Тоді менше можливості, що він буде танути. Через цілий льодопад провішані мотузки. Їх провішують так звані лікарі льодопадів. Для цього від кожної команди треба платити окрему суму, щоби вони для всіх провісили такі мотузки.

^ Драбина над урвищем

На тому льодопаді і вище є різні перешкоди, які потрібно перескакувати або, використовуючи кішки, йти льодом догори. Часом, якщо є дуже велика тріщина, ставлять драбину.

Ходити по драбині є не так просто у звичайних черевиках, а якщо до них ще й прив'язати кішки, то пересуватися драбиною стає ще тяжче. Тому її слід поставити не на гостре. Потрібен баланс, щоби не впасти. Зазвичай є два шнурки, до яких ти прив'язаний, і якби падав, той шнур тебе втримає.

Драбини є через дуже глибокі тріщини або догори, щоби менше енергії затратити. Вниз простіше спуститися на мотузці. Дуже багато енергії витрачається, якщо пробувати в кішках лізти цілий час вгору. Це займає годин вісім. Згодом трошки менше, як акліматизуєшся. Отже, намагаєшся зберегти енергію, як можеш.

Льодопад весь час змінюється. Тому згадані вище відповідні люди весь час мусять все переставляти: або в новому місці ставити, або знаходити зовсім інший маршрут. Перед тим, як йти догори, ми мали тренування, здебільшого вдень: згадували, що потрібно робити.

В базовому таборі ми познайомилися з полькою на ім'я Магда. Вона професійний фотограф (фотожурналістка і портретист). Знімала обличчя людей, які зійшли з Евересту. В мене теж є така знімка. Це саме їй належить неймовірно красиве фото, як люди вночі йдуть через льодопад. Ті, хто ходить в гори, знає: коли немає світлового забруднення і чисте небо, відчуваєшся, як в Бога за пазухою.

ГОРИ ДУЖЕ ВИСОКІ. ВЕСЬ ЧАС ІДЕШ, ЯК У НЕЙМОВІРНИЙ КАТЕДРИ ПРИРОДИ.

Йдучи тріщинами по драбині, якщо два шнурки хтось тримає і вони більше натягнуті, людина відчуває більше рівноваги.

Другий табір розмістився ближче до стіни Евересту, теж на морені. Цей табір є більше як другий дім, бо в ньому проводиш трохи більше часу. І шерпи не люблять проводити час в першому або третьому таборах. Вони або в базовому, або в другому, або в четвертому. Вітри є дуже сильні. Весь час їх чуєш, ніби живеш біля злітної смуги. І тому чекаєш, щоби вітри стихли, аби вийти. Вони зупиняються, коли сезон мусонів приходить в Гімалаї. Є, мабуть, тиждень, коли вітри стихають, тоді всі здійснюють сходження.

Протягом року є тільки дві можливості більш безпечно вийти на Еверест, коли немає сильних вітрів: це з середини і до кінця травня або з середини і до кінця жовтня. В цей другий період майже ніхто не ходить, бо дні стають коротші, холоднішає. Отож люди віддають перевагу травню. Тому стільки людей йде саме у весняний час. Ви не можете піти негайно. Ну, можете, звичайно, якщо ви присвятили своє життя горам і більше нічому, але існує дуже великий ризик.

ЯКЩО КАЖУТЬ, ЩО ХТОСЬ ЩОСЬ «ПІДКОРИВ» — ВИ ЇМ НЕ ВІРТЕ. ГОРИ ЗАВЖДИ БУЛИ І ЗАЛИШАТЬСЯ ТАМ СТОЯТИ.

Ми виглядаємо, як ті мурашки, які, може, самі себе перемогли, щоби змогти вийти на ту вершину. Але величезну поміч в тому нам надають люди, які там живуть і які звикли до висоти. Це шерпи. Ми мали сто кисневих балонів. Їх слід було винести на гору. Шерпи їх і виносять. Вони також допомагають встановлювати намети. Вони і є справжні герої всіх перемог. Ось чому для мене досить дивно, коли хтось каже, що «я підкорив Еверест».

Щодо гігієни. В базовому таборі є дуже строгий контроль за відходами. Людські відходи повинні йти у спеціальні блакитні бочки. Теж є контроль за відпадками з кухні. Чим вище йдеш — тим, звичайно, проблематичніше контролювати, бо треба пройти через той льодопад, і це для людей є дуже небезпечно. Завжди існує баланс: чи піддавати людей таким ризикам, щоби збирати сміття, чи ні. Але з часом, як на інших великих горах, думаю, будуть видавати всім мішечки, щоби усі свої відходи виносили самі.

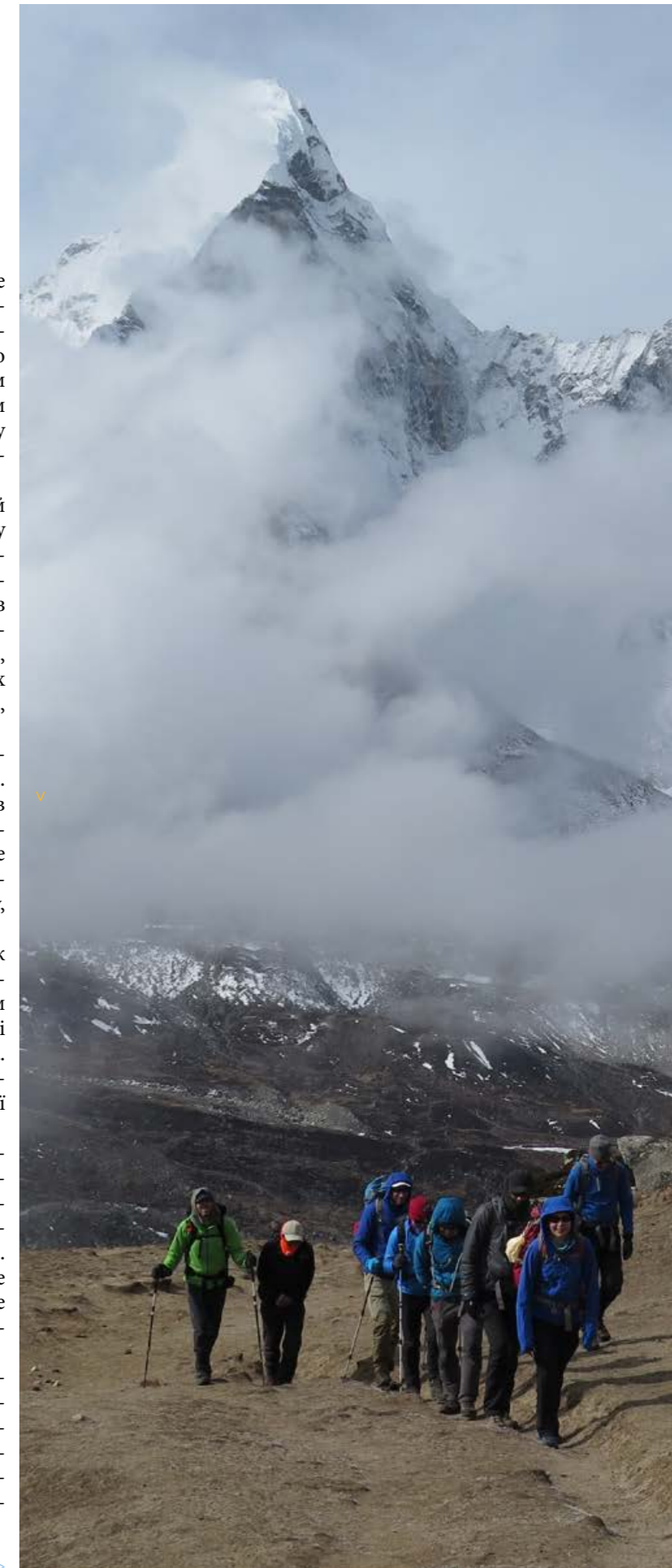
Між другим і третім таборами є місце, яке називається стіною Лоцці. Вона переважно вкрита льодом. Намети втесані в льодову стіну, тому багато наметів немає. Люди в цьому місці зазвичай надовго не затримуються. Хіба що для акліматизації одну ніч і ще одну — коли вже йдуть на саму вершину. Там теж прокладені оті перила-мотузки. Тому всі йдуть по одному, в одній шерензі.

У третьому таборі мотузка протягнута вздовж всього табору, тому що як хочете перейти з одного намету в інший, то можете легко послизнутися і з'їхати вниз. В третьому таборі топлять лід, бо, звісно, кухні немає. Є сухі пайки. Отож, потрібна кип'ячена вода. Маємо газові балончики. Треба вважати, бо ті продукти, які зроблені для висоти, потребують дуже гарячої води. Інакше належно вони не наберуть її.

На початку стіни Лоцці є мотузки з минулих років, замерзлі. Ви чіпляєтесь жумаром (це елемент спорядження альпіністів, спелеологів, рятувальників і скелелазів, застосовуваний в мотузяній техніці для підйому по вертикальних перилах — Ред.) і йдете догори. Коли ми йшли, нам не дуже пощастило. Бо часом може бути трохи більше снігу. Але там було дуже багато саме синього льоду. Ми йшли одними з перших. Було трошки тяжче, мусили більше використовувати кішки.

Трохи про одяг: мій висотний пуховий костюм виготовлено як одне ціле. Зверху маю окрему куртку червоно-чорного кольору і штани червоно-чорні. Там обличчя не бачиш. Тому розрізняєш людей за кольором їхніх пухових костюмів. Часто багато людей мають костюми подібного кольору, бо небагато компаній їх виробляє. Отже часом плутаєш, хто є хто.

Сходження потребує особливої підготовки і досвіду >

Ці костюми доволі зручні. В них спереду є кишені. Туди я напхала всього, скільки змогла. Доступ до наплічника не є настільки простий, бо його треба знімати. Він може десь з'їхати, і взагалі — це займає час. Тому найкраще все тримати так, щоби було просто витягти: попити чи щось з'їсти. Я мала і воду там, і їжу.

Про маску. Праворуч заходить кисень, ліворуч — повітря, що заходить ззовні, вниз — отвір, щоби видихати. Вона підключена до балону через регулятор. Я бачу, який є тиск всередині балону, знаю, скільки залишилося кисню. Зверху можна регулювати, щоби подавати собі кисню більше або менше. І, звичайно, завжди треба мати баланс. Якщо поставиш кисень на максимум, надовго не вистачить, адже балонів є обмежена кількість. Балон кожен несе в наплічнику. За них слід залишати завдаток, який повертають, якщо ти їх зносиш. Існує таке заохочення.

Йти по льоду в кішках небезпечно. Але ще небезпечніше — йти в кішках по камінні. Тому там, дорогою з третього табору, є трохи більша черга. Її створюють люди, які не дуже підготовлені до цієї подорожі і не мають відповідних технічних навиків. Вони можуть часом зіслизуватися, часом падають.

Дорогою до четвертого табору є багато мотузок, частина — з минулих років. Треба вважати, щоби не причепитися до чогось, що ні до чого не кріпиться. Цього року шнури були білі з червоними смужками. Часом шнури знімають, але ті, що примерзли, залишаються.

На терені четвертого табору залишилося багато поламаних наметів. Це переважно від того часу, коли був землетрус. Вони залишилися і через рік примерзли. Їх дуже важко було би викопувати звідтіля.

Від четвертого табору спершу слід пройти через балкон, потім є південна вершина, тоді є сходинка Гілларі і перехід на вершину. Масштаби там теж доволі значні.

Я згадувала, що мені пощастило з моїм шерпою, який мав значний досвід. Справа в тому, що в мене є досвід ходіння по горах, але нема досвіду стояння в чергах на високу вершину чи використання кисневих балонів.

Зазвичай слід виходити о 10 год. вечора, щоби йти на вершину. Тоді на сам верх вийти можна на сході сонця. Але в третій годині пообіди ми бачимо, що люди вже починають потрошки сходитися. Є лише одна мотузка, яка веде до вершини. Ми починаємо панікувати. Що це відбувається: люди вже йдуть, їх щоразу більше, а ми ще будемо до десятої години чекати.

Справа була в тому, що ми хотіли виходити 20 травня ввечері, щоби 21-го бути на вершині, але прогноз передбачав величезні вітри. Ми вирішили відтермінувати вихід на один день. Дуже рідко буває таке: в зоні смерті ми були ще один екстра-день, чого ми не планували. Тому ми мусили дуже вважати на те, скільки ми витрачаємо кисню. Також ми ходили і шукали їжу по табору, бо не планували цю тривалішу зупинку. Справа в тому, що якийсь час перед нашим сходженням були великі бурі в Бенгальській затоці. Вони спричинили величезні вітри на Евересті, і декілька наметів, особливо в другому таборі і вище, просто рознесло, вони зламалися. Їх вже ніхто не зносив вниз, але це нам створило можливість поповнити запаси харчів.

Ми вирішили йти на день пізніше, але багато людей вирішили так само. Тому дуже багато людей зібралось саме на цей день. Всі думали: чим раніше я вийду — тим менше шансу, що буду стояти в черзі. Дозволив для іноземців для виходу на гору видали 381. Кожен іноземець мав ще з собою хоча б одного шерпу (хто дуже багато заплатив, міг мати навіть двох). Було лишень п'ять добрих днів. Всі мали вміститися в цей час. Ось чому цього року були черги на Еверест. Минулого року було одинадцять добрих днів.

— ” —

Я НІКОЛИ Б НЕ ПОДУМАЛА, ЩО НА ТАКИХ КРУТИХ СХИЛАХ МОЖНА ОБГАНЯТИ ЛЮДЕЙ, АЛЕ...

Від самого початку бачу, мій шерпа починає відчіплятися від шнура. Я теж відшпилююся, бо ми з ним зв'язані. Він має два мої кисневі балони, тому де він іде — там і я. Не можу нікуди інше йти. Він починає йти швидко без страхування (схил 45 градусів), я теж можу так іти. Йдемо. Тоді думаєш: що краще — коли в тебе може не вистачити кисню в кінці (бо ти стоїш в черзі) чи коли ти почуваєшся досить безпечно, бо там є втрамбований сніг (я це багато разів робила) і можеш обігнати людей, які повільно йдуть.

Я себе на диво добре почувала після тих багатьох годин на верстаті-тренажері в залі. Знала, що маю достатньо сили. Багато минулих подорожей ми ходили під таким кутом, а в наплічнику був тільки один кисневий балон. І так ми потрохи відшпилюємося, обганяємо інших і знову пришпилюємося.

Деякі люди можуть бути не дуже добрі. Хоча вони доволі повільно самі йдуть, але як тільки ти хочеш перешпилитися, вони свій жумар підтягають догори. Тому часом треба бути трохи і нахабним, поставити руку і пришпилитися. Все одно вони прийдуть пізніше.

Обганяти можеш хіба до балкону, бо після, коли вже починається не тільки сніг, а й каміння, вже бажано цього не робити. Це надто велика небезпека. Ми обігна-ли десь п'ятдесят людей. Робили це 7-8 разів.

Рух на вершину ми почали о 7.30 вечора, бо бачили, що люди вже йдуть. Кисню є лише три балони і в шерпи своїх два. Коли підходимо до балкону — міняємо наявний за спиною на новий балон, а старий із залишком кисню залишаємо, щоби дорогою назад підібрати. Тобто не несемо всі балони догори. Були випадки, що люди крали чужий кисень, і це велика проблема. Ми свої балони помаркували (дали жовту смужку). Другий раз міняєш балони на південній вершині і теж там залишаєш, але шерпа не хотів залишати ті балони. Мабуть, з досвіду знав, що краще мати. Через те, що ми так швидко йшли, ми догори не стояли в черзі. Тільки вже вниз стояли майже дві години.

Проблема стояння в черзі є не тільки та, що кисень використовуєш. Тоді я попросила шерпу трохи прикртити подання кисню на меншу швидкість. Проблема в тому, що стає холодно. Тому одна з функцій кисню — зігрівати. Температура там була -30° С плюс вітер. Отож з вітром було десь -40° С чи навіть -45° С. Особливо коли ще сонце не зійшло. Тому треба цілий час рухатися. Дорогою вниз я стояла дві години і тупотіла ногами, щоби не отримати обмороження.

Наступний етап — сходження на сходинку Гілларі. Наш провідник (це був його десятий вихід) казав, що перед тим, як був землетрус, бували роки, коли було менше снігу. Тому це місце було більш кам'янисте. Але після 2015 р. кожен рік випадає багато снігу. Тому там є набагато безпечніше. Сходинка не така страшна, як колись. Однак схил з обох боків є доволі крутий. Тому там вішають дві мотузки, але вони є разом. І якщо йде одна людина догори — одна вниз, мусять обнятися дуже тепло і лагідно. Маєш карабін, зачіплений в один бік, тоді намагаєшся зловити мотузку з другого боку, відчіпляєшся і зачіпляєшся. Саме це створює такий довгий-довгий шлях. На жаль, немає місця розставити мотузку інакше. Якби люди рухалися швидше, не було би таких значних клопотів.

— ” —

НА ЕВЕРЕСТ МИ ВИЙШЛИ О 5.15 РАНКУ, А О 5.30 БУВ ЧАС ОСТАННЬОЇ ЗНИМКИ. НА ГОРІ НАМ ПОЩАСТИЛО — ДУЖЕ ГАРНИЙ ДЕНЬ, НЕЙМОВІРНІ КРАЄВИДИ.

Продовження у наступному числі журналу

▲ На вершині світу

ВОНИ БОРОЛИСЯ ВІДДАНО ТА ВІДВАЖНО

До 100-ліття героїчної оборони станції Боярка підрозділами Армії УНР на чолі з полковником Іваном Чмолою, 15 лютого 1919 року

ст. пл. скоб АНДРІЙ КОВАЛЬОВ, ОЗО

Я народився у містечку Боярка на Київщині. Зростав у токсичному російськомовному середовищі. Стати справжнім українцем мені допомогло виховання дідуся — Андрія Андрійовича Кривченка, родом із села Максимівка на Полтавщині, та бабусі — Галини Михайлівни Кривченко (у дівоцтві — Беззуб) з села Крапивне на Чернігівщині.

Вони завжди принципово говорили зі мною українською мовою, баба з дідом подарували мені першу вишиванку і дуже хотіли, щоб я пішов у ній до школи.

**ПОШЕПКИ ДІДУСЬ ПО НОЧАХ
РОЗПІДАВ МЕНІ, ЩО ВСЯ
ІСТОРІЯ УКРАЇНЦІВ —
ЦЕ БЕЗКІНЧНА БОРТЬБА ЗА
ВЛАСНЕ БУТТЯ ТА СВОБОДУ.**

Вперше від дідуся я почув страхітливі історії про Голодомор, який він особисто пережив, та справжню історію Другої світової, яка кардинально відрізнялася від тієї, що я бачив у героїчних пропагандистських фільмах з екранів телевізора, та того, що чув у школі. Дідусь страшенно боявся, що ці історії його життя хтось почує, часто вмикав воду на кухні, щоб заглушити наші розмови. Так навіть у часи вже Незалежної України дід був наляканий КГБ і постійно боявся якоїсь помсти чи арешту.

Та це дідове виховання зміцнило у мені український дух і українську свідомість. З легкої руки діда і баби я вперше пішов до храму Української Автокефальної Православної Церкви і став її активним прихожанином. Тож коли у Боярці з'явився пластовий гурток, я туди вступив. Гурток називався «Наддніпрянські вовки».

< Сотник Володимир Зарицький. У бою на ст. Боярка 12—15 лютого 1919 р. командував артилерією. Під проводом Івана Чмоли героїчно обороняли станцію від наступу більшовиків

Нас цікавило краєзнавство, ми почали досліджувати історію рідного міста. Найбільше тоді, у юнацтві, хотілося дізнатись про якісь героїчні бої, де українці перемагали і били ворога. Та єдина історія, яка тоді офіційно плекалася у Боярці, це був ловецький міф про будівництво комсомольцями вузькоколійки у нелюдських умовах, взимку. Весь цей міф був заснований на романі українського большевицького колаборанта Ніколая Островського «Как закалялась сталь», яку читали всі школярі радянської школи. Цю книгу неодноразово екранізували.

Але логічні роздуми наводили на думку, що большевики вигадали цей міф про комсомольців, щоб заглушити справжню українську історію цього міста.

Ми з побратимами з гуртка вирішили розпитати боярських старожилів. Від однієї жінки почули про те, що тут, у Боярці, у 20-х роках ХХ століття були українські повстанці, а ще раніше, у 1918 році, бували Січові стрільці. Одна жінка переповіла легенду від своєї матері, що у Боярці бував Головний отаман військ і флоту УНР Симон Петлюра.

Ми занотували всі ці легенди з мрією колись їх перевірити. Найбільшим щастям для нас була поява книги місцевого краєзнавця та історика Сергія Лисенка «Боярка: історико-краєзнавчий нарис». Тут я вперше прочитав і про повстанців, і про побут у Боярці в листопаді — грудні 1918 року Січових стрільців.

Краєзнавство рідної Боярки стало на багато років моїм хобі. Навчання в університеті і виховницька праця в Пласті забирали майже весь вільний час. Ми з боярськими пластунами мріяли створити свою станицю. Був створений підготовчий юнацький курінь імені сотника Федора Черника. Для нас тоді було дуже важливо, що Черник був пластуном та загинув неподалік від Боярки, в бою біля станції Мотовилівка.

Пізніше з'явилося більше часу для краєзнавства, тож почав перевіряти всі місцеві перекази. Виписував з мемуарів учасників Перших визвольних змагань та історичних книг всі спогади про рідну Боярку — однойменну залізничну станцію та село Будаївка. А згодом почав працювати в архівах Києва у пошуках найменших спогадів про Боярку у 1917—1920-х роках.

Переді мною відкрилася ціла палітра українського національного відродження на початку ХХ століття у Боярці, подій, пов'язаних з іменами Модеста Левицького, родини Федора та Віри Матушевських, Михайла Грушевського та десятків інших видатних українців.

У той час невелика залізнична станція Боярка біля села Будаївка та дачного поселення в околицях Києва була своєрідним ключем до столиці. Тож більшість подій часів Перших визвольних змагань, які відбувалися у Києві, мали свій відбиток і на Боярці.

Однієї замітки, мабуть, не вистачить, щоби перерахувати всі героїчні події, які відбувалися в околицях цієї станції. Втім, не можна не згадати бій Васильківського Коша Вільного козацтва Армії УНР з большевиками 1 березня 1918 року, який я дослідив у своїй книзі «З Архистратигом на щитах». Згодом у мене з'явилася думка написати книгу про історію Боярки у 1917—1920-х роках.

▲ Полковник Іван Чмола

**ДЛЯ МЕНЕ ЯК ДЛЯ ПЛАСТУНА
НАЙБІЛЬШИМ ВІДКРИТТЯМ БУЛО
ТЕ, ЩО У ЛЮТОМУ 1919 РОКУ
БОЯРКУ БОРОНИВ ВІД НАСТУПУ
РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ
ЗАСНОВНИК ПЛАСТУ, ПОЛКОВНИК
ІВАН ЧМОЛА.**

Вперше підрозділ Січових стрільців на чолі із сотником Іваном Андрухом увійшов на станцію Боярка 19 листопада 1918 року, невдовзі після перемоги над гетьманцями у бою під Мотовилівкою. До речі, у Боярці-Будаївці Іван Андрух познайомився та одружився з місцевою дівчиною — Феодосією Довгич. У 1921 році в Івана та Феодосії народилася дочка Галина.

20 листопада 1918 року з Фастова і Білої Церкви до Боярки прибув весь штаб Корпусу Січових Стрільців на чолі з Євгеном Коновальцем. Штаб розмістився у порожньому на той час будинку місцевого сиротинця імені імператора Олександра II.

Тут перебували видатні старшини і козаки Армії УНР, Січові стрільці Андрій Мельник, Роман Сушко, Юрій Отмарштайн, Іван Чмола та десятки інших. Роман Дашкевич організував тут майбутню славетну артилерію Січових стрільців та вишкіл для гармашів.

14 грудня 1918 року основні сили Січових стрільців вирушили з Боярки на взяття Києва, звідси Роман Сушко командував стрільцями.

Та після Антигетьманського повстання Директорія ненадовго затрималася у Києві. В січні 1919 року більшовики знову перетнули український кордон і вдруге йшли захоплювати Київ.

Січовий стрілець Василь Кучабський згадує: «Для оборони столиці залишилися 2-й, 3-й піші полки Січових стрільців, січово-стрілецька кіннота та кілька окремих куренів та частин, що або поверталися з Лівобережжя, або стояли перед тим у Києві. З тих частин лише 3-й піший полк і курінь синьожупанців та стрілецька кіннота трималися добре, не допускаючи в місті бандитизму. Всі інші частини опанував якийсь сліпий жах, тим більше вночі з 3 на 4 лютого на передмістях столиці вбито декілька стеж і поодиноких зв'язкових Січових стрільців. А весь 2-й піший полк Січових стрільців під впливом намов українських лівих соціалістів-революціонерів, що прихилили на свій бік майже все його старшинство, покинув проти наказу вранці 4 лютого доручений його обороні район Печерська, де зразу почали збиратися озброєні ватаги місцевих більшовиків, і приспішеними маршами пішов на Фастів. Ось так уночі з 4 на 5 лютого довелось без бою здати столицю. Останній залозі Києва наказали відступити на лінію Крюківщина — Гатне для оборони залізничного шляху з Києва у Фастів».

Вночі з 4 на 5 лютого 1919 року Армія УНР не втримала столиці, і до Києва увірвалися російсько-більшовицькі окупанти. Українське військо розпочало відступ у бік Фастова. Директорія відступила до Вінниці, яка стала тимчасовою столицею.

Після евакуації з Києва у складі Дієвої Армії УНР залишилося не більше 30 тисяч багнетів та шабел, розкиданих на великій відстані по трьох фронтах. Штаб Східного фронту відійшов до міста Сквири, де ще намагався організувати оборону.

Від 12 лютого українські підрозділи займали оборону на станціях фастівської залізниці і намагалися стримати наступ більшовиків. 14 і 15 лютого підрозділи Армії УНР утримували оборону безпосередньо на станції Боярка.

У спогадах Василя Кучабського знаходимо таку інформацію про ворожі сили на фронті: «На новій лінії оборони відступаючі частини Армії УНР прокинулися. З Крюківщини і Гатного зробили навіть кілька наскоків на передмістя столиці, зайнятої більшовиками. Почали навіть думати про відбиття Києва. Тим часом більшовики стягнули у столицю всі свої сили давнього Північного фронту. І так, крім міцної Таращанської дивізії до 12 лютого стягнули у Київ: Курський полк, 1-й Український советський полк, два латиських полки, китайські відділи близько 1000 осіб, 10-й український полк (сформований у Петрограді), звенигородську дивізію та сухумський кінний полк.

▲ Станція Боярка. Поштівка початку ХХ ст.

< Автор статті зі скульптором Олександром Михайличиком біля барельєфу на честь полковника Юрія Отмарштайна на станції Боярка

Ці частини і кинули проти Армії УНР, щоб не дати їм опам'ятатися. А стояла проти них мозаїка, зложена з десятків різних більших і менших частин, останків різних полків та нових "отаманських" загонів і відділів під назвою Східного Фронту. Керівництво цим фронтом доручено давньому командуванню Осадного Корпусу».

Обороною станції Боярка командував полковник Іван Чмола. Російсько-більшовицькі окупанти завдали кілька потужних ударів по оборонцях Боярки. Серед тих, хто тримав оборону, — 3 полк Корпусу Січових Стрільців, гарматна батарея під командуванням Володимира Зарицького, кінна сотня під командуванням Франца Бориса (вихованця Станіславівського Пласту), підрозділ залізничної охорони, місцеві мешканці-добровольці.

У бою за станцію Боярка під командуванням Івана Чмоли брали участь місцеві мешканці, які згодом візьмуть активну участь в українському повстанському русі: Петро Тимошенко (відомий тим, що підняв український державний прапор над станцією Боярка 1 березня 1918 року, перед Кінним полком імені Костя Гордієнка на чолі із Всеволодом Петрівим) та Марко Шляховий (Будаївський волосний комендант УНР у березні 1918 року, повстанський отаман на псевдо «Кармелюк»).

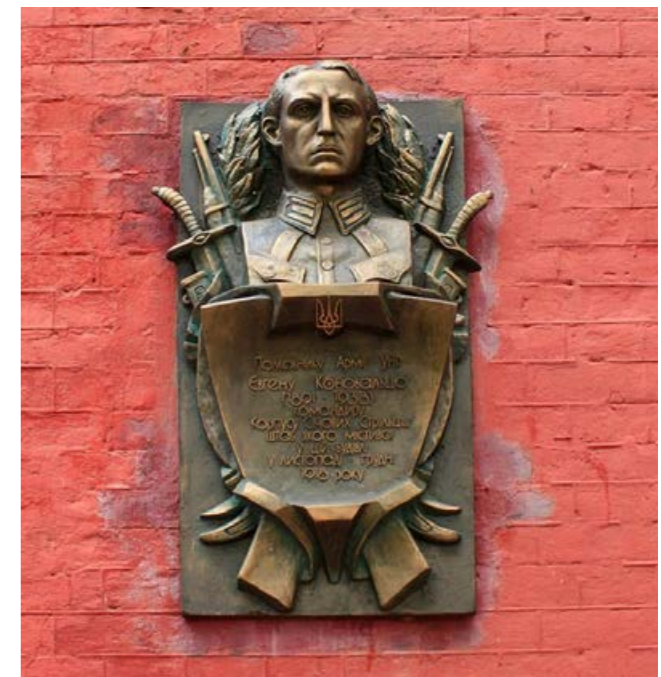
Українські захисники станції Боярка стримали кілька потужних атак більшовиків та відчайдушно давали окупантам відсіч. У цих боях за станцію Боярка втрати Армії УНР вбитими, пораненими, покаліченими і дезертирами склали 500 старшин і козаків. Завдяки пл. сен. Юрію Юзичу вдалося знайти спогади, в яких ідеться про те, що в боях за станцію Боярка брали участь невідомі нам Січові стрільці: сотник Ю. і півсотенний Б., які пропали безвісти. Втрати більшовицьких окупантів були більшими.

Великим відкриттям для мене стала знахідка в архіві. Мені вдалося знайти дві унікальні телеграми. Одна телеграма Юрія Отмарштайна, який повідомляє про те, що Армія УНР закріпилася 15 лютого 1919 року на станції Боярка, а друга сповіщає про те, що полковник Чмола змушений після бою здати станцію Боярка.

Пізно ввечері 15 лютого, на Стрітення, підрозділи Армії УНР, виконавши бойове завдання, почали відступ на станцію Васильків, де ще протягом двох днів (16 і 17 лютого) хоробро протистояли більшовицьким окупантам. Вже 19 лютого Армія Української Народної Республіки залишила Фастів.

Об'єднане Українське військо — Армія УНР та Українська Галицька Армія — повернулося до Боярки та звільнили її від більшовиків 29 серпня 1919 року, а 30—31 серпня на станції Боярка перебував Симон Петлюра.

Разом з однодумцями з Благодійного фонду «Героїка», пластунами та волонтерами у Боярці на старому цвинтарі ми відновили шість могил старшин і козаків Армії УНР. На пожиттєві української громади відкрили меморіальні барельєфи на честь Марка Шляхового, Євгена Коновальця та Юрія Отмарштайна. Минулого року у квітні за моєї ініціативи був створений меморіальний барельєф на честь 100-ліття заснування Київського Пласту Іваном Чмолою, Валентином Отамановським та Євгеном Слабченком.

▲ Барельєф на честь полковника Євгена Коновальця у Боярці

▲ Барельєф на честь 100-ліття заснування Київського Пласту І. Чмолою, В. Отамановським та Є. Слабченком

Мрію вшанувати полковника Івана Чмола, Січових стрільців — старшин і козаків Армії УНР, оборонців станції Боярка в лютому 1919 року меморіальним барельєфом, а також впорядкувати могилу родини старшини Армії УНР, співзасновника УВО Івана Андруха. Якщо ви готові долучитися до реалізації цих проєктів чи вкласти пожертву — прошу скontaktуватися зі мною:

andriy.kovalov@gmail.com,
<https://www.facebook.com/andriy.kovalov>,
 або за телефоном +38 (066) 755-39-26
 Андрій Ковальов

АНАЛІЗ МЕТИ ПЛАСТУ: ЧИ ДОТРИМУЄМОСЬ ВИБРАНОВОГО ШЛЯХУ?

пл. сен. МИКОЛА БІГУС

Коли я прийшов в Пласт на початку 2000-х, то мене навчили такої мети Пласту: сприяти всебічному патріотичному вихованню та самовихованню української молоді на добрих громадян та провідників суспільства на основі християнської моралі та ідейних засад Пласту.

У 2008 році, під час стратегічної наради за участю Богдана Гаврилишина, зайшла мова про вироблення стратегії Пласту на роки, і тоді я зрозумів, що йдеться про Місію організації і що це стосується кожного дійсного члена.

Але ще постало питання: яка у нас візія? І тоді почалися пошуки відповідей на питання, яким ми бачимо Пласт через 10 років, до 2025 чи 2035 року. Тоді й народилась формула про чисельне зростання організації на 7-10 % щороку, щоб вийти на показник, при якому можна суттєво впливати на зміни серед молоді.

Отже, проаналізуймо, чи виконуємо ми свою місію.

Всебічне виховання. В різних пластових та скавтських документах його трактують як гармонійне поєднання різних спрямованостей розвитку особистості — фізичної, емоційної, розумової, духовної і соціальної.

Фізичний розвиток. На мою думку, за останні 10-15 років ми знизили планку фізичної культури, піддавшись загальній тенденції в країні. ВФВ стала не обов'язковою, загалом можна спостерігати меншу кількість масових фізкультурно-спортивних активностей серед пластунів (хоча існують традиційні Крайова та місцеві Спартакіади, кубок ім. С. Охримовича, кубок Комгура тощо). На крайових таборих коменданти констатують зниження загального рівня готовності до фізичних навантажень юнацтва.

У цьому ж контексті можемо в загальному констатувати і зниження планки щодо практичного пластування, натомість розширилось застосування всіляких цивілізаційних вигод під час таборів. Раніше в напрямних для таборів постійно наголошувалось, що потрібно дитину вирвати з міста, відмежувати від звичних комфортних умов, табір мав би стати відносно екстремальним середовищем, в якому б мали гартуватись характер, сила волі, світоглядні та ціннісні орієнтири, здобуватись корисні знання, вміння та навички.

Складання «трьох пер» часто відірване від реальності, є більш даниною традиції, ніж реальною підготовкою до виживання в диких умовах (якщо оцінити рівень здобуття цієї вмилости на КВТ).

Це все відбувається зокрема і через те, що серед виховників не зростає, а то й знижується кількість вишколених на «Лісовій школі» чи «Школі булавних» (або аналогічних таборах).

Рівень спортивно-туристичної підготовки також знизився, що можемо оцінити за рівнем знань на відповідних заходах.

Що можна зазначити як позитив?

Останніми роками серед старших пластунів стало популярно займатись бігом та гірським бігом, крос-фітом і подібними методиками.

Проте цим охоплені порівняно невеликі кола. Чи заохочують вони до фізичної активності юнацтва?

Щодо емоційного, розумового, духовного, соціального напрямків розвитку, то програма та методика в Пласті є. Є «Орликіяда», День Пластуна, інтелектуальні змаги та інше, але чи вповні ці інструменти виконують свої функції? На мою думку — недостатньо.

Особливо в питанні соціального розвитку. Пластуни часто ростуть немовби в «пробірці», не готові контактувати із зовнішнім світом.

Варто розвинути у Пласті підготовку до сучасного життя, щоб бути більш актуальними.

Патріотичне виховання. Як можемо виміряти рівень патріотизму серед пластового загалу? Хіба що оцінити за справами. Зокрема, що пластуни роблять для змін в країні після Революції Гідності, скільки включилось в безпосередній збройний захист України на сході, скільки стало волонтерами, скільки стало депутатами різних рівнів, держслужбовцями тощо.

Загалом побіжний погляд на цифри не вражає.

Зараз маємо біля 20-30 депутатів різних рівнів. За 2014—2018 роки пішли в різні збройні формування 184 пластуни. Активно допомагали на різних рівнях стільки ж.

А скільки емігрувало в пошуках кращої долі (окрім навчання)? Риторичне питання...

Виховання. Тут можемо оцінити, який в нас рівень виховників, чи добре вони працюють, яка у них кваліфікація.

Приблизно рік тому у Львові порахували, що більш-менш регулярно працює з гуртками лиш чверть чи третина виховників станиці.

Загалом можна констатувати, що в Пласті є дефіцит виховників. Ми зовсім не вписуємось в норму, що на одного дорослого має бути орієнтовно 4 дитини. Наприклад, в тернопільських юнацьких куренях склалась ситуація, що на курінь є в середньому двоє активних виховників.

Самовиховання. Чи створені у нас достатні умови для самовиховання? В юнацтві можемо оцінити це на основі того, наскільки добре працюють ради гурткових по куренях, скільки юнаків і юначок складає другу та третю проби, як здобуваються вмилости. Спостерігаю, що у нас слабо працює механізм заохочення до самовиховання, зокрема, перехід на другу пробу, націленість на саморозвиток через здобуття вмилостей. Тому й констатуємо, що старшому юнацтву (орієнтовно після 14-15 років) стає менш цікаво, є великий відсоток втрати членства.

Переконали, що до таких наслідків призводить недостатнє застосування гурткової системи.

Українська молодь. Щоб впливати на молодь, треба охоплювати хоча б 1 % від її числа. Тому я підтримую доцільність чисельного зростання, щоб охопити хоч би 50-100 тис. В біології, якщо популяція маленька, то існує загроза виродження. Щоб вижити, потрібно постійно зростати, зокрема розширюватись, приймаючи в свої ряди певний відсоток інших.

Засади християнської моралі. Добре, що нарешті у Пласті з'явилась капеланська служба, було б ще краще, якби зроста її активність для забезпечення духовною опікою всіх пластових частин, крайових таборів тощо. Маємо випадки, коли деякі пластуни виявляють відверто атеїстичні погляди, є захоплення віяннями та ідеологіями, що суперечать християнським засадам.

Християнська мораль лежала в основі скавтіну Пласту. Це є одна з базових засад нашої ідентичності. Але, знову ж таки, пластуни мають усвідомлено підходити до пізнання добра і зла, радо жити за заповідями, а не формально відтворювати релігійні обряди.

Дотримання ідейних засад Пласту. Ідейні засади закріплені в Трьох головних обов'язках та Пластовому Законі, а також в гімнах, Обіті, лілейці, гаслі С.К.О.Б., образі св. Юрія, способі вітання тощо.

Я б виділив питання другого головного обов'язку — служіння, допомога іншим. На мою думку, суспільне очікування від Пласту є набагато більшим, ніж наша участь у соціальних процесах. Надто багато акценту в Пласті на саморозвиток (а чи є успіх у цьому?), та мало акценту на добрих справах. Є багато розваг і замало корисного результату.

А тепер кілька слів про виховний вислід.

Добрі громадяни. Звісно, пересічний пластуна в якісну сторону. Він точно за Україну, загалом законослухняний, бере посильну участь в житті суспільства. Але чи все ми зробили для плекання цієї якості — добрий? Далеко не все. Нас реально мало помітно в житті громади, країни, держави.

Провідники в суспільстві. Це ключовий виклик сьогодення. Чи з нас виходять провідники, здатні на основі пластових цінностей та ідеалів покращувати життя в країні? Ми часто згадуємо в публічному просторі, кого Пласт виховав за 100 років, але що можемо сказати за останні 30 років? Чи вирости з нас міністри, народні депутати, генерали чи хоч би полковники, соціально відповідальні бізнесмени більш-менш великого статку? Чи навіть нижчої ланки — провідники на рівні села, містечка, області?

Дуже, дуже скромні показники.

Тож які загальні висновки?

В нас мало спроможности. Дуже гарне слово. Здатности щось робити. Змінювати. Здобувати. Покращувати. Це або є, або нема.

Якість Пласту — це якість окремих пластунів. Запорукою якісних вихованців є якісні виховники. Це майже аксіома: який виховник, такий буде його продукт. Власний приклад є ключовим.

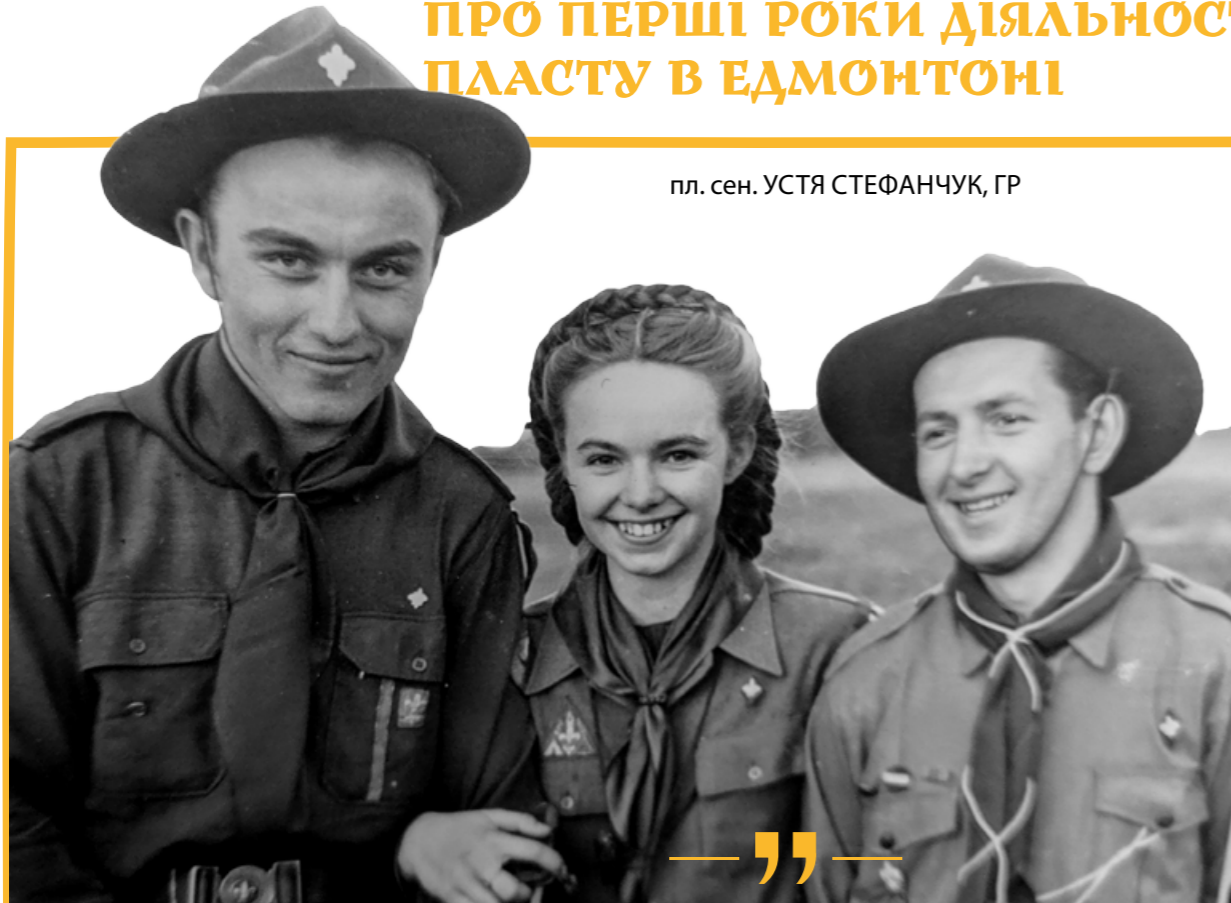
Організації (проводам різних рівнів) треба вкладати величезні зусилля у вишколення дорослих членів, провідників серед юнацтва, щоб отримати відповідний потенціал, спроможність розширитися до окреслених цифр в десятки тисяч членства.

Ключовим партнером, повіривши Пластові, може стати держава та громадянське суспільство. Але для цього Пласт мав би стати відкритим, щоб в короткому часі прийняти сотні, тисячі мотивованих дорослих ззовні, швидко їх вишколити та спрямувати до виховництва і розбудови осередків і виховних частин.

▲ Фото Юрія Леськова

НОТАТКИ ДО ІСТОРІЇ ПРО ПЕРШІ РОКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПЛАСТУ В ЕДМОНТОНІ

пл. сен. УСТЯ СТЕФАНЧУК, ГР

▲ Гриць Мурський, Марта Батицька, Роман Литвинець, 1949 р.

«Пласт по війні відновився в таборах ДіПі, а табір був як маленька республіка: там все було — школи, хори, організації і Пласт серед них. Я була в таборах в Інсбруку і Ляндеку. Як ми мали їхати до Канади, то нам сказали, до кого з пластунів там можна звернутися. Але так було не лише з Канадою, бо люди їхали до Америки, до Австралії, до країн Північної Африки. Отже, кожен з нас мав адресу, до кого зголоситися залежно від місця поселення. Ми приїхали в березні 1948 року до Галіфаксу на товаровому кораблі і цілий тиждень їхали поїздом до Едмонтона. Я дістала контакт до пластуна о. Івашка з Саскатуну і майже одразу до нього зголосилася».

Історія, розказана мені за чаєм з чорничним плячком панею Марією (Міцею) Дитиняк (з дому Росляк), з одного боку, унікальна й особиста, а з іншого — ілюструє долю цілого покоління українців в метушні перших повоєнних років. Заледве чи можна собі уявити переживання, мрії, бачення людей, які стоять за сторінками історії того часу, особливо якщо шукати їх лише у книгах і в підручниках. Мені випала щаслива нагода розповісти про перші роки пластової станиці в Едмонтоні крізь призму особистих рефлексій безпосередніх свідків — пластунок, чії юнацькі роки впритул пов'язані з подіями тих років — пл. сен. Марії Татчин, пл. сен. Наді Цинцар (з дому Татчин) та згаданої пл. сен. Марії (Міці) Дитиняк (Росляк).

Постійні переїзди, не свої помешкання, відсутність звісток від дальших і ближчих родичів чи друзів, невідомість, клунки похапцем зібраних ще вдома речей, і серед них пластовий однострій. Більшість цих вимушених емігрантів не припускали думки, що їдуть надовго, назовсім, для них це було тимчасовим прихистком, перецікуванням. «Ми, коли втікали, — продовжує свою розповідь пані Міця, — тобто, наші батьки, — не вірили, що це навічно, думали, то минуше. Америка піде на большевиків, і ми всі повернемося додому. Але скоро прийшло усвідомлення, що вертатися немає куди».

З цим усвідомленням прийшла потреба обживати нові місця і нові умови, в яких опинилися сотні

ХТО СТАНЕ РАЗ ПЛАСТУНОМ — ЗАЛИШАЄТЬСЯ НИМ ДОВІКУ

— Гурток «Дніпрова Чайка», 1948 р.
Марта (Ляля) Батицька, Марія (Міця) Росляк, Зірка Яворська (гурткова), Тася Туркевич, Надя Татчин, Оля Микитів.
Стяжки на плечах — відзнаки пл. гуртків з таборів ДіПі

тисяч українців, а з нею — необхідність облаштувати побут, гуртуватися. Молодість і поготів брала своє: пошук товариства однолітків, забави, залицяння. Кожен має на них право, навіть якщо війна закінчилася лише вчора, а завтра — невідомість.

Так серед інших українських організацій пластуни почали шукати однодумців, творячи перші пластові гуртки в новому світі. «Пізнавали ми себе в церкві: о, є якась нова родина і там дві доньки, то були, скажім, Батицькі, ще одна родина. Ми приїхали в березні, а в серпні нас чотири так запізналося — цілком чужі люди: Зірка Яворська, Марта (Ляля) Батицька, Оля Микитів і я. Ми мусимо зорганізуватися в гурток».

Не було ще нікого зі старших, щоб могли нас, юначок, зорганізувати. Ми зібралися в хаті Олі Микитів і заснували гурток — 8.08.48, легко запам'ятати, тому це одинока дата, яку я не забула, — сміється пані Марія Дитиняк. — Ми на назву різні варіанти думали і вибрали гурток «Дніпрова Чайка» імени Лесі Українки. Надя приїхала восени 1948-го і вже тоді теж до нас належала».

8 серпня 1948 року група дівчат зібралася разом, мріялося тоді про мандрівки і таборування, про чисельну станицю і курені, хоч було їх лише чвірко на тих сходах. Ще згадувалося таборіві бараки, як було в Європі, як було вдома. Так почалася історія першого гуртка, а з ним і Пласту в Едмонтоні. Вже на наступних сходах юначки обрали назву гуртка і зголосили про його створення о. Івашкові. До слова, пл. сен. кер. о. Володимир Івашко — перший офіційний пластун на терені Канади й одночасно від 1947 р. зв'язковий з ГПР та ГПС, централею УПУ (Українського Пластового Уладу).

▲ Табір юначок «Соняшний промінь» 1950 р. Марта Батицька (у шлюбі Лишак), Марія Росляк (Дитиняк), Зірка Яворська (Сокольська), Таїсія Туркевич (Кузьма), Христя Залеська, Надя Татчин (Цинцар), Оріся Нагніт, Оля Микитів (Шевчук), Марійка Татчин

Зокрема, в «Українських вістях»:

«На засіданні Управи Народного дому 13 січня 1933 р. одобрено пропозицію голови І. Ісаєва зорганізувати відділ англійського Пласту (бой скавтс) [пропам'ятна книга Українського народного дому в Едмонтоні 1906—1966, с. 197—198].

До лав організації станом на кінець січня 1933 року записалося понад 30 хлопців. На жаль, практика українських гуртків у структурі скавтів не витримала випробування часом, і останньою згадкою про їх існування є звіт про забаву, яку організував цей гурток юнаків у грудні того ж року.

Заклики про потребу створення пластових одиниць в Альберті і в Західній Канаді загалом лунали десятима роками раніше, наприклад, у відозві Броніслава Корчинського з Айтуни (Саскачеван), опублікованій у газеті «Канадський українець» у вересні 1926 р. Він пропонує засновувати пластові відділи при різних українських організаціях і товариствах, наприклад, при гуртках «Січі», які на той час вже доволі активно діяли. Інше звернення про потребу створення Пласту в Канаді звучало з боку Верховної Пластової Команди в Старім Краю:

Рівночасно закликаємо Вас закладати й у Вас пластові відділи на таких основах, як ми їх тут ведемо в краю, і зголошувати на адресу — Пластова Команда, Львів. Ми зі своєї сторони будемо служити Вам вказівками і порадами.

*За Верховну Пластову Команду:
Верховний отаман С. Левицький,
секретар Н. Павлюк.*

*Др. О. Тисовський, інж. Андрій Сербин,
Дарія Навроцька*

[«Канадський українець», ч. 31, 1930 р.]

Але повернімося до повоєнної реальності і новоствореного гуртка юначок «Дніпрова Чайка», чия хроніка, дбайливо записана на пожовклих аркушах, сьогодні є частиною історії Пласту в Канаді.

12.9.1948 — Ми йдемо на нашу першу прогульку на Канадійській землі.

«Гей, дівки старокрайові з міхами на плечах, почекайте!» — чути малу чайченину.

«Олю, як можна?»

«Та я що, так вас якісь дві старі жінки перед хвилею називали, і я собі дозволила...»

Коли починає наша перша ватра на цій землі горіти, нам стає так... рідно — по одній стороні ріка Саскачеван, по другій — ліси. Так, це наш Дністер, ліси, і хоча то самі корчі, порівнюючи з нашими Карпатськими лісами, а все-таки в тій хвилині ми... в Карпатах... ми на верхах... палимо ватру... А довкола нас так багато-багато пластунів, і чуємо здалека «свіжі шуми з подібров'я... сила духа й здоров'я».

Так: сила духа... Нам її тут дуже треба.

Ватра горить. І кожна іскра, викинена полум'ям, западає нам глибоко в душу.

Тим часом приїжджають нові українські переселенці з Європи, і Пласт в Едмонтоні продовжує розростатися. 24 вересня 1948 року створюється Ініціативний Пластовий Гурток, провідником і референтом преси та зв'язків обрано скавтмастра Івана Пшоняка (організатор пластового осередку в Штравбінг, Баварія, і зв'язковий куреня УСП ім. Зенона Коссака), заступником інж. пл. сен. Василя Горбая, ст. пл. Оксану Крайківську (перша старша пластунок на теренах Едмонтону) на секретарку, пл. сен. Софію Климкович — скарбником, вона ж стала першою виховницею гуртка «Дніпрова Чайка» і першою

кошовою юначок, а зв'язковою юначок було призначено пл. сен. Дарію Нагніт. До Пластового Ініціативного гуртка належали пластуни різних уладів, які ще не оформилися в окремі пластові одиниці, але були тією основною активною групою, яка творила едмонтонський Пласт в перші роки. Гурток було трансформовано в провід станиці на першому Загальному Зборі, який відбувся 14 листопада 1948 року. Невдовзі І. Пшоняк зголосився до о. Івашка з проханням передати звістку про створення станиці далі до Пластового Проводу.

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ ЕДМОНТОН ОФІЦІЙНО ЗАТВЕРДЖЕНА 24 ГРУДНЯ 1948 РОКУ

Стала третьою станицею, створеною в Канаді (після Вінніпегу та Торонта).

В той самий час з метою налагодження співпраці про заснування пластової станиці було повідомлено Головну Кварту Канадських скавтів (співробітництво, яке протривало недовго з огляду на очікування останніми повного влиття Пласту в лави скавтської організації).

За результатами тих перших офіційних сходів Ініціативного гуртка з обранням проводу було складено і розіслано відозву до всіх дійсних пластунів, які прибувають до Альберти, і тих, які б «мали охоту» записатися до організації, із закликом зголошуватися. В тексті відозви була інформація про цілі Пласту, про потребу творити його частини в Канаді і контакти тих, з ким відтепер потрібно комунікувати у справі створення чи зголошення нових частин. Там же було ретельно описано терміни звітності та планування і навіть розмір вкладки: згідно з постановою ГПС, вкладка на той час становила: новаки — 10 центів, юнаки — 50 центів, старші пластуни та сеньйори — 1 долар. [«Шляхом десятиріччя», збірка статей та матеріалів до історії Пластової Станиці в Едмонтоні. 1959 р., с. 15]. Зважаючи на фінансову скруту, в якій перебувала більшість переселенців, слід віддати належне тим першим пластунам, для яких приналежність до організації була, вочевидь, серйозним викликом не лише з точки зору гартування характеру.

Лише через кілька місяців від заснування юнацького гуртка дівчаток, охочих долучитися, було достатньо, щоб поділитися на два гуртки — «Дніпрова Чайка» і «Скала», на базі яких невдовзі постане курінь ім. Уляни Кравченко (трансформувалася 1950 р. з підготовчого куреня ім. Анни Ярославни). Заснуються нові гуртки та курені, активізуються старші пластуни і формують свій гурток «Побратими».

▲ Драматичний гурток, 1950 р. Надя Татчин (Цинцар), згори: Марта Батицька (Лишак), Марія Росляк (Дитиняк)

Постає хорова капеля, пластова оркестра, драматичний гурток, старшопластунський дискусійний клуб, плануються перші табори та мандрівки. Станиця відбуває свої перші свята та імпрези. Особливо урочистим було відзначення 30-х роковин Листопадового зриву. В хроніці «Дніпрової чайки» про цей час знаходимо:

1.11.1948 — Півтора місяця минуло від нашої першої прогульки. В нас вже станиця. Окрім нашого самостійного гуртка «Дніпрова Чайка» постав гурток юнаків «Карпатські орли» [на його основі пізніше постане 13 курінь УПЮ ім. Петра Конашевича-Сагайдачного — прим. авторки], стежа старших пластунок «Перші Стежі», гурток старших пластунів «Месники» [згодом реорганізується в курінь «Побратими» — прим. авторки] та Ініціативний пластовий гурток. Станиця начисляє около 20 членів. Сьогодні неділя, а зарозом 1 листопада. Ціла станиця присутня на Службі Божій. Всі в одностроях. Зараз по Службі традиційний Листопадовий Марш. Проводить станичний — скавтмайстер Пшоняк. На самім переді наша «Дніпрова Чайка».

Першою домівкою новоствореної станиці була пивниця в катедрі св. Йосафата. Пластуни збиралися тут на свої забави і сходи понад 8 років.

▲ Табір старших пластунів «Дружба», 1950 р.

«Ми приходили суботами, — розповідає пані Марія Дитиняк, — кожен в інший час, щоб одне другому не перешкоджало, потім купили мешканевий будинок, а вже в 1970-их той пластовий дім, що є тепер. Але ще як ми мали сходи́ни в церкві, там був сторож, як же ж він називався... [сторожем в катедрі на той час був великий прихильник Пласту Семен Рись, якого пластуни називали Семко (Збірка статей до 50-ліття Пласту в Едмонтоні, ст. 14)]. Він все казав: "Я тільки чекаю, коли вони скажуть гоп! гоп! гоп! і йдуть додому". А то було скоб! скоб! скоб! Ми все сміялися з того його гоп-гоп».

Духовну опіку в ті перші роки провадив отець Йосафат Жан (ім'я до висвячення — Франсуа-Жозеф-Вікторієн — француз з Квебеку, місіонар, капелан УГА, куди потрапив за сприяння митрополита Андрія Шептицького, особистий секретар Євгена Петрушевича, загалом постать, варта окремої статті). Опинившись в Канаді, отець приєднався до станиці Едмонтон, був духовним провідником на таборах і читав гутірки з історії Визвольних змагань, очевидцем яких був. «Отець Жан приїхав на вікенд, а хлопці наші були покарані, бо без позволення вчилися стріляти. Я також вчилася. То був табір "Трипілля". І був карний апель, а отець не зрозумів, о що ходить, і так підходив до кожного, потискав руку і казав "Г-Р-А-Т-У-Л-Ю-Ю". Ми всі стояли і старалися не бухнути сміхом. А то ж діти, важко тоді втриматися, як бачиш щось таке смішне», — не стримуючи сміху, згадує пані Марія Татчин.

Другий Загальний Збір едмонтонської станиці відбувся наприкінці весни 1949 року. Тоді було переобрано провід, затверджено план діяльності на рік, того ж дня було вперше проведено сходи́ни з батьками.

Перші восьмеро сеньйорів закладають ОП Уладу Пластунів Сеньйорів, провідником якого стає пл. сен. Роман Голод. Вже влітку 1949-го відбувся перший табір в станиці — гуртковий «Дніпрової Чайки» в містечку Сіба Біч поблизу Едмонтону, про що, зі слів пані Міці, майже немає свідчень. «Нашою гуртковою була Зірка Яворська. Коли вони родиною приїхали до Канади, то мали з собою помічницю Касю, яка вийшла заміж за тутешнього фермера, то наш гурток мав їхню ферму до користування. Там, "в Каськи", ми мали наш перший табір. Зараз порівняно немає комарів, тоді ви б не змогли вийти, щоб вас не заїли комарі. Ми назвали той табір "Комароїд". Він так і не був визнаний КПС і не є описаний, бо то був гуртковий табір. Жили ми в стодолі, такий, що має два поверхи, де нагору вилазить по драбині. Там був пес, він дуже здружився з нами. Коли ми йшли спати і підносили драбину, то пес лишався стерегти і був першим, хто нас вітав зранку».

На третьому Загальному Зборі станиці вже було понад 55 осіб дійсного членства, зростала кількість виховних частин. Станичним стає пл. сен. Роман Голод, писарем пл. сен. Ольга Манастирська, скарбником ст. пл. скоб Любомир Романків, кошовою дівочого коша пл. сен. Дарія Нагніт, хлоп'ячого коша — ст. пл. Мирон (Міма) Стефанів, а новоприбулому ст. пл. Петрові (П'єру) Саварину провід станиці доручає організувати новацтво. Попереду перше повноцінне таборове літо. Юначки відбувають свій перший курінний табір «Соняшний промінь», а юначки — вишкіл «Зелений Клин» (було 8 учасників), всі пластуни з'їжджаються на перше станичне Свято весни «Гомін з України» на Форест Гайтс, в програмі якого, серед іншого, було урочисто посвячено пра-

▲ Станичний табір «Трипілля», 1951 р., звітують Івась Стадник, Іко Стецура

пор України. В другій половині серпня новацтво збирається на свій табір «Перша Зірка» у Карвел (Альберта), в якому бере участь понад 30 дітей, а на початку вересня старші пластуни з гуртка «Побратими» організують свій трьохденний вишкільний табір «Дружба» у складі 14 учасників.

«Старші пластуни мали свій перший табір, то були самі кавалери, — підсміхається пані Надя. — То ті старші, гонорові, які мали такі дискусійні вечори про Пласт, про події в світі. До мене прийшли мої дівчата, вся "Дніпрової Чайки": Міця, Оля, Ляля, Зірка. Ми рішили напасти на той табір. Спали всі на однім ліжку, встали в 4 рано, щоб встигнути на автобус, і поїхали туди на Вайт Мад Крік. Ми на них наскочили — вкрали прапор і всі штани. То було найважливіше — вкрасти штани. Хлопці зловили мене і Олю». «Свинтухи такі, — обурюється поряд пані Міця, — та то був жарт, по-пластовому, а вони прив'язали до смереки і ще торгуються: "Віддасте речі — відв'яжемо дівчат"». Пані Надя продовжує: «А ми кричимо: "Не віддавайте прапора, то є їхня гАньба!" Ми були дуже зятяті, хоч то тривало 2-3 години, ранком в лісі, комарі нас жерли. То був 1950 рік».

Наступного року членство зростає втричі, станиця проведе свій перший загальний табір «Трипілля», а старші пластуни — табір морського пластування в Піджон Лейк, провід станиці продовжить активну роботу зі збору коштів на домівку, з цією метою буде створено Товариство Приятелів Пласту, почнеться ера таборів на фермі Вихопня (ранні переселенці з Жовтанців на Львівщині), названій пластунами «Вихопнівкою», станиця візьме участь у святкуванні 60 років поселення українців в Канаді, вчорашні юначки переберуть виховну працю.

Але це вже зовсім інша сторінка історії пластового життя в Едмонтоні, якого осердям і головним рушієм колись стали юначки гуртка «Дніпрової Чайки». Через десятиліття, залишаючись близькими товаришками, кумами і ставши вже поважними сеньйорками, продовжують таким осердям бути.

**ГЕЙ, ПЛАСТУНЕ! ПАДАЄ ОСЬ ВАТРА,
ЮНАКИ ПОКРУГ НЕЇ ЗІЙШАЛИСЬ,
В НИХ ДУША МОЛОДА І ЗАВ'ЯТА,
ЮНІ ОЧІ ВОГНЕМ УЗЯЛИСЬ.**

Леся Храплива, 1948 р. («Молоде життя», ч.2)

Перелік використаних джерел:

Тридцятиріччя станиці в Едмонтоні (1948—1978). Станична одноднівка. Редактор: ст. пл. Ю. Дитиняк, 1978 р.

П'ятнадцятиліття Пласту в Едмонтоні. Станична одноднівка. За ред. пл. сен. О. Роїка, пл. сен. П. Саварина та пл. сен. М. Хом'яка, 1963 р.

Шляхом десятиріччя (1948—1958). Збірник матеріалів до історії діяльності Пластової Станиці в Едмонтоні. Зредагувала коле́гія: П. Саварин, І. Стадник та М. Хом'як. 3 друкарні Віктора Купченка в Едмонтоні, 1959 р.

«Архів пластової станиці в Едмонтоні» Надя Цинцар. Західноканадський збірник, частина 6, 2012 р.

«Пусти мене, мамо, до табору» Пластова одноднівка з нагоди посвячення пластової оселі в Сіба Біч (Альберта). Накладом Т-ва Приятелів Пласту в Едмонтоні, 1954 р.

«Канадський Українець» Річник 20, ч. 31. 1930 р., с. 4-5.

«Новий шлях» (Пластовий куток) Річник 21, ч. 4. 1949 р., с. 3.

«РОМАН ШУХЕВИЧ У ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ 1920—1939 рр.: СПОГАДИ, ДОКУМЕНТИ, СВІТЛИНИ»

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

*Книга, що стала подією не лише в науковому середовищі України
Упорядник і відповідальний редактор Андрій Сова*

*Нове видання присвячене постаті провідного діяча українського визвольного руху ХХ століття
Романа Шухевича (1907—1950). Через його життя та діяльність читач може виразно відчутти
дух тієї унікальної доби національного відродження та боротьби українців західноукраїнських
земель у 1920—1939 рр., що мала вирішальне значення для поступування визвольної боротьби
українського народу у подальші роки.*

По завершенні першої презентації книги, яка відбулася 4 квітня 2019 р. у Львові, поспілкувався з кандидатом історичних наук, творцем цього нового видання та членом редакційного колективу «Пластового шляху» Андрієм Совою.

— **Пане Андрію, прошу дещо докладніше розповісти про процес створення книги.**

— Передісторія така. У 2007 році, на прохання пластуни з Києва, Івано-Франківська та Львова, видано книжку «Роман Шухевич — пластун. Юнацькі та молоді роки головного командира Української Повстанської Армії». Видруковано її в Івано-Франківську за сприяння пластуни Руслана Марцінка та Олександра Сича. У грудні того ж року книга вже стала бібліографічною рідкістю.

Вирішив розпочати підготовку другого, доповненого видання. Однак листування, спілкування з різними людьми в Україні і за кордоном утвердили мене в думці, що треба видавати концептуально інше видання, яке охоплювало б громадсько-політичну діяльність Романа Шухевича у міжвоєнну добу. Паралельно з виходом книги у 2007 р. з'явилися два томи Літопису УПА, в яких розкривалися сторінки життя Шухевича у 1940-і роки.

Впродовж 2007—2012 рр. зібрав чимало нового матеріалу, документів, світлин в українських та закордонних архівах, музеях, бібліотеках, приватних збірках.

У 2012 році, через фінансові проблеми і невиконання деяких обіцянок, книга до 105-ліття від дня народження Романа Шухевича друком не вийшла. Тоді, пригадую, про збір матеріалу ми навіть інформували читачів «Пластового шляху».

Найбільша проблема була таки з пошуком коштів на видання, яке з кожним місяцем збільшувалося в обсязі. А далі — Майдан, війна... Змушений був відкласти цей проект на деякий час. Ідея відродилася у 2017 році, після виходу книги «Іван Боберський — основоположник української тіловиховної і спортової традиції».

Вже безпосередньо під час підготовки книжки до друку були дискусії з видавництвом «Апріорі», з видавцем Юрієм Николишином з приводу скорочення за обсягом (до 300 сторінок). Однак через те, що це ламало концепцію книги, вирішили не зменшувати її обсяг, а знайти додаткові кошти. Таким чином, питаннями видання книги зацікавився особисто очільник видавництва пан Юрій. Так і з'явилося фінансування з Івано-Франківського обласного бюджету.

Книга вийшла у світ, і перша презентація відбулася в головному корпусі Львівського державного інституту фізичної культури ім. І. Боберського за участі сина Героя України Романа Шухевича п. Юрія, інших родичів Романа Шухевича, родини Франків, Боберських, представників різноманітних наукових, громадських інституцій та товариств Львова (наприклад, НТШ, Інституту археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, ЛНУ ім. І. Франка, ЛНУ «Львівська політехніка», Центру незалежних історичних студій та ін.). Окрім того, присутнім був голова Львівської обласної державної адміністрації Олег Синютка.

— **В чому особливість нового видання?**

— З огляду на те, що сучасні дослідники наголошували на 40-х роках у біографії Романа Шухевича, я взявся опрацювати 1920—30-і роки, які було досліджено досі доволі фрагментарно. Між іншим, результатом цієї роботи стало багато опублікованого матеріалу, присвяченого Пласту.

Також видання спростовує чимало міфів та перекручень, неточностей в біографії Романа Шухевича.

Зазначу, що подібні проекти мали б виходити у світ під егідою Інституту національної пам'яті. Адже на сучасному етапі державотворення життєвий шлях Романа Шухевича, без перебільшення, є яскравим прикладом для наслідування.

Книга не лише розкриває життєвий шлях Романа Шухевича, а й показує цілу епоху, в якій українці в умовах бездержавності творили різні економічні, культурні, військові та політичні організації й товариства. Роман Шухевич мав задатки хорошого організатора, музиканта, спортсмена, політика. Незважаючи на те, що міг би бути доволі успішним у кожному з цих напрямків, присвятив себе боротьбі за незалежну українську соборну державу. Бог і Україна були для нього найбільш цінними життєвими цінностями. Про це і йдеться в книзі.

Як сказав співрозмовник, він продовжує збирати документи, опрацьовує матеріали з надією в майбутньому опублікувати ґрунтовне дослідження про життя і діяльність Романа Шухевича.

Публікація незнаних та малознаних досі документів, спогадів, нарисів, інтерв'ю, газетних публікацій, світлин про Романа Шухевича дозволяє об'єктивно розкрити його життєвий шлях та актуалізувати чимало питань, які вирішуються на сучасному етапі українського державотворення. Більшість текстів опубліковано за матеріалами державних, громадських і приватних архівів та книгозбірень, частину передруковано з важкодоступних видань. Книга супроводжується науково-довідковим апаратом.

Як згадувалося вище, вона вийшла друком за кошти Івано-Франківського обласного бюджету. Багато осіб з націоналістичного та патріотичного середовища обіцяли діяльну підтримку у виданні, однак, на жаль, все так і залишилося на рівні розмов.

Книгу видруковано у львівському видавництві «Апріорі». Палітурка тверда. Кількість сторінок — 816.

Видання розраховане на середовище краєзнавців, істориків, дослідників новітньої історії України, викладачів та усіх тих, кого цікавить історія України ХХ століття. Упорядник висловлює щире подяку за надані консультації, документи і матеріали, допомогу і підтримку у виданні цієї книги кандидату історичних наук Михайлові Романюку, директорці Центрального державного історичного архіву України у Львові Діані Пельц, співробітникам видавництва «Літопис УПА» Ігорю Гомзяку та Миколі Посівничу; Валерію Джуно, Ользі Свідзінській, Петрові Содолу, Олександрові Пауку, Романові Метельському, Роксоляні Гавалюк, Юрію Юзичу, Оресту Гаврилюку, Олесю Криськову, Богданові Маціву, Марії Клімчак, Остапові Флейчуку; науковим співробітникам Центру незалежних історичних студій, членом редакції «Пластового шляху» і, звісно ж, директору видавництва «Апріорі» Юрію Николишину.

ОКСАНА МУХА:

«МОЯ МРІЯ — ПРОДОВЖИТИ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ»

До професійних здобутків львівської пластунки, співачки і скрипальки Оксани Мухи навесні 2019 року додався титул, про який почула вся країна. Вона перемогла у 9-му сезоні популярного всеукраїнського телевізійного талант-шоу «Голос країни». Подруга Оксана також здобула звання Заслуженої артистки України. Декілька років тому стала лавреаткою Гран-прі першого Міжнародного конкурсу українського романсу ім. Квітки Цісик (2011), має низку інших творчих досягнень.

На початку серпня трапилася нагода — у Львові ми поспілкувалися про українську пісню, про роки пластування співачки, про плани на ближчу і дальшу перспективу.

/ Редакція

— Подруго Оксано, під час талант-шоу «Голос країни» ти сказала, що твоя мрія — продовжити життя української пісні. Яка, на твою думку, українська пісня сьогодні: на сцені, в побуті, поруч із російською музикою, з англомовною піснею?

— Наразі українська пісня ще спирається на російську стратегію. Тобто стилево вона поєднується в першу чергу з московськими смаками, далеко не з європейськими і не з американськими. Сучасна українська пісня існує, вирізняються поодинокі виконавці чи гурти — Тарас Чубай, «Пікардійська Терція»... Але, на мою думку, українська пісня здебільшого стилістично спирається на російську пропозицію. Доволі мало є українського серця в тих піснях. Професійно зроблених зразків — багато. Вони стилево мені не підходять. Адже відразу розумію, звідки «ноги ростуть», і тому не хочеться це слухати. Мені приємніший блюз, реггі чи кантрі. Це мене більше захоплює, ніж російська попса.

Українська пісня в побуті ще тримається завдяки Пласту, завдяки організаціям, які займаються з дітьми, які мають отой романтичний час при ватрі, при забавах чи іграх, коли співають ці пісні. Там ще присутній спів.

На жаль, на 99 відсотків населення зараз заповнює свій вільний час переглядом фільмів. Часом хтось сходить в оперний театр. Це величезне щастя, коли люди себе наповнюють класичною музикою, але більшість — це все-таки попкорн, піца, пиво, дискотеки і алкоголь десь на паркінгах і в тому подібних місцях.

Тобто сьогодні пісня далеко не всіх може наповнити духовно. І слава Богу, що залишилися люди, які це відчують, які потребують і можуть просто співати для душі. Для мене це велика радість. У моєму житті це збережено. Багато моїх друзів також продовжують традицію співу. Я вже навіть це так голосно називаю «традиція співу», але ми не співаємо пісні сучасні. Ми співаємо давні українські пісні, які були і є чисті, які

написані в дуже потужному зв'язку з землею, Богом, наповнені природою, справжніми емоціями, де почуття описані надзвичайно мелодійно. Зараз люди дещо втрачають вміння висловити свої почуття. Зараз або повна прямолінійність, або дуже складні висловлювання, так що навіть не здогадаєшся, що мають на увазі. А от цей опис природою, опис порівнянням людини і природи, емоції в народній пісні — це надзвичайно.

Думаю, потихеньку пісня знову буде наповнювати наше життя, зокрема й завдяки Пласту. Між іншим, бачимо, що люди тепер більше цікавляться Пластом. Як на мене, це дуже важливе місце зустрічі українців, це плекання правильних ідей, думок, духу, дії. Думаю, що з популяризацією Пласту та з пластовим підходом до дітей і пісня буде відроджуватися.

— Мабуть, саме тому ти не обрала якогось сценічного образу і способу виконання творів у загальноприйнятому музичному напрямку, а на сцені залишилася собою.

— Я не обирала. Просто не можу співати те, що не можу співати. Якщо якась пісня не лежить до душі — не зможу її виконати. І дуже щаслива, що мені не потрібно стрибати на сцені у спідньому та привертати увагу до свого тіла замість того, щоби промовляти голосом.

Нюанси шоу, звичайно, існують, і не кажу, що я особлива, а інші — не зовсім. Ні. Є різні сфери: шоу, балет, мюзикл... Кожна з них має своє місце і свого слухача. Також слід розуміти, що виконавець на сцені повинен підтримувати хорошу форму. Скажімо, Мадонна. Скільки зусиль слід докласти, щоби в такому віці далі підтримувати таку форму і приваблювати свого слухача?! А дехто з наших виконавців сьогодні на сцені легко вбраний і з абсолютно нецікавою піснею, нецікавими танцями. Минає час, і за 5-10 років вже немає що на сцені показати.

ФОТО ВІКТОРІЇ ІСТОМІНОЇ

— Тому на сцені ти без вигаданого імени і з творами Квітки Цісик, Володимира Івасюка, з народною піснею, колядкою...

— Все це — наше. Це те, що йде від душі. Я виросла на цьому.

— Розкажи трошки, будь ласка, про своє пластування. Цікавлюся цим, бо виконуєш пісню «При ватрі» професійно і з відчуттям пластового духу та середовища.

— Стосовно пісні «При ватрі», насправді все залежить від того, як ти її почуєш. Мені Квітка Цісик надала їй правильне сприйняття. Так, як Квітка записала її і Джек Кортнер зробив аранжування, — кращого я не чула і, мабуть, вже й не почую, і сама не зроблю краще, бо це — найвищий рівень.

**А СТОСОВНО ПЛАСТУВАННЯ —
ДЛЯ МЕНЕ ЦЕ БУВ ДУЖЕ ГАРНИЙ ЧАС,
КОЛИ ЮНАЦЬКІ ЕМОЦІЇ Є ДУЖЕ ГОСТРІ.
ТОМУ ТИ ВСЕ ДУЖЕ
ГЛИБОКО СПРИЙМАЄШ,
І ЦЕ ЗАКАРБОВУЄТЬСЯ НАЗАВЖДИ.**

Не забувається нічого. Це дуже гарний час будування себе як особистості. Я прийшла в Пласт у 1991 році, мені було 10. Пластувала, поки не вступила в консерваторію (2000 рік). Тоді для чогось іншого, окрім навчання, часу вже не вистачало.

10 років романтичного життя, сповненого пригод, різноманітних історій, надій. І особливе, що мені дав Пласт, — відчуття магії гір, річок. Оті зорі, готування страв на вогні, запах лісу (нічного, ранкового, обіднього), спів пташок... Щоправда, я мала це і в ранньому дитинстві. Ми ще маленькими з сестричкою Уляною їздили з батьками в наметові мандрівки. Тому мої перші ночі в наметі не в Пласті, вони відбулися з татом і мамою у 2-3-річному віці. Але в Пласті, коли ти з однолітками, — це щось інше, ти з ними на одній хвилі. Ти можеш бути собою, можеш спілкуватися про щось своє особисте, про те, що на сьогоднішній день хвилює. Пласт, що найважливіше, — це єдність і відчуття плеча. Це момент, коли ти знаходиш справжніх друзів і розумієш, що один в полі не воїн. Щоб зробити будь-що, тобі потрібна команда, а щоб щось відбулося, повинен бути лідер.

Всі провідниками не можуть бути, але потрібні відповідні люди, які тобі довіряють і зроблять те, що ти кажеш. Тобто в житті кожен займає свою нішу, якій відповідає. І тоді створюється ефективна команда. В Пласті це дуже чітко викристалізовується, а найважливіше — кожен має можливість спробувати себе у ролі провідника. Протягом табору ти маєш можливість випробувати себе у всьому і зрозуміти, в чому ти сильний, а де не твоє.

^ Фото Василя Владики

Так викристалізовується лідер в команді, так відбувається певний перший поштовх у житті. Ніхто тобі не ставить оцінки — п'ятірки чи двійки, ніхто на тебе не підвищує голос. Є абсолютно довільна зустріч з людьми. Це і довільна гра, з одного боку, з іншого — це серйозне виховання.

Ми багато мандрували. Я була в курені імени Соломії Крушельницької. Ми заснували цей курінь, отримали число 14. Наш курінь першим мав крайки, не хустини. Виховницею в мене була Ярина Лизун, а Наталя Осадців — іншого гуртка. В нас були гуртки «Червона калина» і «Мушки». «Мушки», бо в ньому ми були із сестричкою, і тому, мабуть, нас так сприймали. Потім наша Ярина вийшла заміж, не мала можливості продовжувати виховництво. Згодом і в Наталі це не складалося. Ми змінили, змушені були завершити пластування як курінь ім. Крушельницької, але приєдналися до Ярославен. Вже з ними таборували.

Перше моє кохання — Богдан Рак — теж в Пласті. Він був тоді в курені імени Івана Сірка, і ми мали спільний табір. Це було селище Соснівка, в горах, під кордоном. Пригадую, ми тоді заблукали. Електричка спізнилася на 5 чи 10 хвилин, і автобус, який мав їхати в це селище, вже відправився. Ми довго йшли пішки, потім побачили чоловіка, який їхав фірою (абсолютно напідпитку, ледве живий), але ми сіли на цю підводу, і він нас підвіз добрих кілометрів сім. Це була важлива допомога. Тоді ми мандрували знову вже горами, болотами, дісталися місця призначення, а там записка: «Ми перенесли місце табору. Підійть до священника в село, і він вам скаже, куди йти». П'ята година ранку, ми

^ Оксана Муха з нашими бійцями у місті Попасна на Луганщині. Серпень 2018 р. Фото Олексія Плиска

тільки прийшли. Лягли спати під відкритим небом, навіть не ставили шатра. А вранці прийшов Богдан. Хлопці нас шукали, щоби сказати, що все гаразд і вони повертаються на те ж місце. Це була наша перша зустріч.

Нічні алярми, співи при ватрі... Це дуже романтично. Для мене був дуже важливим табір СВТ, що відбувся біля Берестечка. Я намагалася робити все якнайкраще, дуже старалася, і не заради якоїсь оцінки, а просто подобалося. З мене ще сміялися, пригадую, на таборі, коли я була хорунжою. Підставляли таку велику миску, щоби була на рівні з хлопцем, який був хорунжим, височезний такий. Такі гарні жарти були, дуже щирі. А потім, під ранок, в нас було закриття табору. Мене викликають для чогось. Не усвідомлюю, бо всередині ще досипляю. Виявляється, я першунка. Навіть не зрозуміла, що відбулося, повернулася у лаву, а моя сестра каже: «Першунка!» «Нічого собі!» — відповідаю. — Коли?» Так у напівсні отримала це повідомлення.

Дуже захоплююче було, коли ми з «ярославнами» організували в театрі «Воскресіння» День пластуна. Це і різні дуже особливі забави, пісні, особливе сприйняття, особливі жарти, які звичні люди, мабуть, не зрозуміли б, якби не побували в цьому оточенні, в середовищі.

Це неймовірний час. Досі не забувається оте відчуття мандрів горами, відчуття єдності з природою. Яка природа мудра, як вона сама себе будує... Головне — не шкодити їй, допомагати. Мені дуже подобалося, що ми залишали чистим після себе місце таборування, забирали все зайве. А ще пригадую, коли ми

прибули на Джемборі в Невицькому, дощами залило всіх. Мене обрали відповідальною за наш курінь. Я була на всіх зустрічах, мені давали квіточки на сніданки і на обіди. Спочатку думала: чому вони мені, наймолодшій, доручили таку відповідальну місію? Невже мені так довіряють? Це так почесно. А потім все зрозуміла. Я працювала зранку до ночі, постійно десь бігала і щось вирішувала, а вони били байдки (сміється) і мали час ходити з хлопцями. Це був фантастичний табір.

— Про 100-ліття Пласту і компакт-диск «При ватрі»: як виникла ідея його створення? Що залишилося за лаштунками? До цього Пласт мав лише платівку «На крилах мрій», видану в 70-х роках у США.

— Довідалася, що можна подати у Львівську міську раду проект і сподіватися на підтримку. Адже студійний запис коштує доволі багато, аранжування теж, а про вихід тиражу у світ взагалі мовчу. Склалося так, що, подаючи відповідні документи, я вже створила ідею, як він буде виглядати, з чого складатиметься. На жаль, до диску увійшла лише частина пісень, які хотілося б подати. Було складно через велику кількість виконавців. Мені не хотілося робити сольний альбом пластових пісень Оксани Мухи. Цікаво, коли є збірна команда з різних міст, різні відомі виконавці. Мене турбувало, що ми не маємо відповідно записаних гімнів Пласту. Не кожен має здатність добре заспівати. Від того втрачається правильність мелодії. З керівником хорової капели «Дударик» Дмитром Кацалом, який дуже допоміг, вдалося якісно і максимально точно записати їх.

ДУЖЕ ХОТИЛОСЯ ЗРОБИТИ СВОЄРІДНУ УВЕРТЮРУ — ТРИШКИ ВІДТВОРИТИ У ЗВУКАХ ЖИТТЯ ТАБОРУ.

Отож ми поїхали на табір, щоби записати всі тупотіння, свистки, збігання юнацтва... Звичайно, вдалося зловити це не ідеально, є нюанси (мабуть, той, хто знає все про табір — закриття, відкриття, впоряд — матиме зауваження), але суть тут не в такій точності. Це передання настрою, який говорить слухачу про те, хто ми. І коли вечір добігає до кінця, починає палати ватра — ми починаємо співати. Звуки потріскування багаття — це теж дуже важливо.

Складно було не тільки записати пластові пісні, а достукатися до виконавців, які вже мали їх в репертуарі. Непросто було переконати їх надати свої пісні безкоштовно, пояснити, що це буде подарунок до 100-ліття Пласту, що ці диски — виключно подарунок для пластунів, вони не для продажу. А ще — оця марудна робота з юридичними справами. Тобто, кожен з виконавців, який надав пісню, мав підписати і надіслати мені юридичний документ про те, що він дозволяє цю пісню відповідно тиражувати. Я готувала все це сама. Отож ці диски потрапили на ЮМПЗ 2012 останнього дня.

Непросто було також сконтактуватися з чоловіком Квітки Цісик Едом Раковичем і переконати його, що без пісні «При ватрі» у виконанні Квітки неможливо випустити у світ диск. Це завершення табору, закінчення ватри. Зрештою, альбом має назву «При ватрі».

А на завершення звучить сурма. «Ніч вже йде...». Цей диск вийшов дуже образний.

— **Складно уявити, що ти працювала над диском без команди...**

— Так воно й було. Дмитро Кацал допомагав з аранжуванням і записом декількох пісень, а вся інша марудна робота була на мені. Дуже дякую подружжю Богдана і Марічки Тимців з корпорації «Євшан», яке допомогло мені зібрати кошти на тираж. Через їхню фірму ми дарували один диск тому, хто жертвував 25 доларів. А вже від міської ради ми отримали мізер. Це був лише стимул для перших кроків. Далі використовувала власні кошти: все, що заробляла, віддавала на цей альбом. А коли нам надійшла частина коштів — змогла розрахуватися зі студією та сплатити всілякі інші видатки. Коштів, які збрали Богдан і Марічка, вистачило на те, щоб видрукувати тираж. Досі зберігаю звітність і 50 чи 60 дисків. Бережу їх, як зіницю ока. А вже перевидання, мабуть, не буде. Вже не зможу цим зайнятися. Це справді забирає надзвичайно багато часу і слід вміти це робити. Тоді робила це вперше, це було непросто.

— **Ти згадала про дозвіл від родини Квітки Цісик. Чи й тепер підтримуєш зв'язок з ними?**

— Так. В основному з Маєю Лев — двоюрідною сестрою Квітки, яка займається всіма юридичними справами. З чоловіком Квітки Едом контактує вона. Він зболений втратою Квітки, а люди весь час від нього чогось очікують: щоби щось розповів чи зробив, без думки про те, що він відчуває біль понині. Тому він тримається осторонь. Мая найкраще відчуває, що потрібно говорити, а про що промовчати.

Дуже багато людей цікавляться Квіткою. Мая отримує чимало листів з проханнями надати якусь інформацію, фото чи ще щось. Це відбувається постійно.

— **Твої минулорічні концерти у пам'ять про Квітку Цісик з нагоди її 65-ліття відбулися і в Україні, і за кордоном?**

— Ні. За кордоном цю творчу програму слухачам ми не пропонували, хіба що в Польщі.

— **Мабуть, такі концерти гарно сприйняла б українська діаспора дальшого зарубіжжя, за океаном...**

— Коли говоримо про творчість, пов'язану з Квіткою, повинна бути хороша якість. Якщо її ім'я є на афіші і люди йдуть згадати про Квітку Цісик, має бути дуже якісне звучання: живий звук, оркестр. Думаю, що на 70-ліття, дасть Бог, ми це зробимо. Дуже хотілося б. Ми вже почали говорити з Іванкою Лотошинською з Нью-Джерсі про це. Думаю, таку ідею підтримає і Мая. Ми зробимо гарний концерт з живим звуком.

На своїх сольних концертах у США я, звісно, завжди згадую про Квітку. Співаю деякі з пісень, які Квітка виконувала. Однак це не окрема створена для Квітки концертна програма: це концерти з метою збору коштів для поранених військових. Ірина Ващук з благодійного фонду «Revived Soldiers Ukraine», створеного у США, запрошувала мене, і відбулося біля 20 концертів протягом двох років. У червні цього року в Ірпені відкрили безкоштовний центр для реабілітації поранених українських воїнів «Next Step Ukraine». Адже Ірина постійно привозила хлопців до себе і у США проводила реабілітацію. Це було дуже складно: дорога, проживання, харчування, догляд... Тепер, окрім відкритого неподалік Києва центру, Ірина ще й орендує будинок, в якому хлопці мешкають безкоштовно. Тобто приїздить на місяць чи два (скільки потрібно), проходять безкоштовну реабілітацію і живуть там. Уявляєте? А ще Ірина запрошувала реабілітологів на стажування у США. Так вона зробила в нас аналог американського центру. Ірина приблизно 5 років займається цим фондом, від початку війни.

Щодо концертів у пам'ять про Квітку Цісик, то у 2018-му ми їх провели двадцять Західною Україною. Мая знала про це. Я надсилала їй розповіді, фото. Рідним Квітки важливо довідуватися про те, як люди сприймають Квітку, що пам'ятають її, люблять. Для них дуже важлива пам'ять про Квітку. З концертами так непросто було, а результат отримали порівняно незначний. Тож прийняли рішення: треба піти на «Голос країни» і розповісти про Квітку одразу мільйонам! Ми з Маєю говорили про це. Спершу від рідних Квітки отримала дозвіл. Ми все узгодили. Так на телеекранах під час «Голосу країни» глядачі побачили відеозвернення Маї та Едварда — сина Квітки.

— **Говорячи про «Голос країни»: що далі відбувається у твоєму творчому житті?**

— Дуже багато змін. Чимало людей повірили в те, що українська пісня — крута. Мене дуже тішить, що з'явилися 15-16-річні хлопці і дівчата, які почали слухати ці пісні. Пишуть мені в «приват», що дуже вдячні, тому що перед тим вони слухали російську попсу, і їм здавалося, що українські пісні — це не модно, не

ФОТО ВІКТОРІЇ ІСТОМІНОЇ

стильно і нецікаво. Тепер вони слухають ту ж «Черемшину», слухають пісні у виконанні Квітки, слухають мої пісні і щиро радіють з того, що вони їм подобаються. Тобто відбувся якийсь момент неповернення до чужого. Це дуже важливо, коли людина раптом усвідомлює і починає любити своє. Це дуже дорого для мене.

Популярність має дві сторони медалі. Після «Голосу країни» з'явилося більше уваги до моєї творчості, але для особистого життя часу залишається щоразу менше.

— **Жити стало цікавіше, бо часу стало менше...**

— Часу взагалі немає. Але важливо, що багато встигаємо, багато робимо. Відбувається багато виступів, гастролей, зустрічей, інтерв'ю. Сподіваюся, комусь, можливо, мої думки допоможуть чи себе зрозуміти, чи щось для себе переосмислити. І для мене дуже важливо в цьому всьому, що багато людей відкрили для себе Квітку. Пригадую один з коментарів: «Я п'ятдесят років прожила і ніколи не чула... Даремно прожила п'ятдесят років». Або ж військові пишуть: «Дякую за ці пісні, тому що слухаючи їх, на якийсь час забуваєш, що йде війна». Вони лікують. Це те, про що ми на початку розмови говорили: спів, який тебе наповнює, забирає від тебе біль, забуваєш про нього. Співаючи, ти наповнюєшся чистотою, радістю, можливо, якимось давнім сумом-спогадом. Але це щось інше, це не біль. Спів вивільняє з тебе зайве. Ти стаєш чистішим. Тому ці пісні дуже важливі для нас, і Квітка зробила нам шалений подарунок. Вона ж не мала від цього ніякого зиску. Вона не була концертуючою співачкою, яка могла продавати квитки і диски на концертах, заробляючи гроші. Вона лиш сказала: люди, я для вас зробила, візьміть. А люди, між іншим, навіть у США копіювали ці диски, а не купували. Це ж не є так дорого — купити диск, підтримати її, дати можливість повернути вкладені кошти. І тому, як вона говорила, їй

зайняло 10 років, щоби створити другий диск. Вона вклала значні кошти в перший, і поки вони потроху поверталися, працювала над другим. В одному з останніх інтерв'ю Квітки, які маю, вона розповіла, що кошти так і не повернулися. Але це її подарунок. Вона не чекала, що повернуться. Вона просто повинна була з чогось починати. Її слова: «Ми тут, за океаном, дуже переживаємо за Україну. І я завжди думаю: чим я можу допомогти, що я можу зробити? Але єдине, що я можу зробити, — це післати нашу пісню в світ».

— **Чи твій син вже встиг спробувати себе в Пласті?**

— Так. Данило трошки пластував. Був у гнізді «Личарі дивосвіту». У нас був один-єдиний новацький табір, але для нього не зовсім вдалий. Думаю, стане трошки старшим і здобуде пластовий досвід. Адже його тато — досі активний пластунок, який у юнацтві здобув ступінь гетьманського скоба.

— **Які твої плани на ближче і далі майбутнє?**

— Другу половину серпня проведу з концертами у США і Канаді, на осінь готую сольні концерти «Найгарніші пісні України»: 18 жовтня — Коломия, 8 листопада — Тернопіль, 11 листопада — Львів, 20 листопада — Івано-Франківськ... Розмірковую над новими творами, робимо для них аранжування, записуємо.

На дальшу перспективу, сподіваюся, в нас все складеться гарно, і в пам'ять про Квітку ми зробимо чудовий концерт в Нью-Йорку. Це має бути гарний зал, гарний оркестр. Думаю, для нашої діаспори це буде подія.

— **Що побажаєш нашим читачам?**

— Всім пластунам і пластунам бажаю гарних мрій. Вони збуваються!

Розмовляв Юрій Леськів

ОЛЕСЬ КРИСЬКІВ ПРО ВІДРОДЖЕННЯ ПЛАСТУ В УКРАЇНІ

ВОСЕНИ 1989 РОКУ

^ Вже тоді відновлювачі Пласту в Україні Олександр Криський і Богдан Гасюк бачили в уяві розквіт і гарне майбутнє нашої організації. Львів, оглядовий майданчик вежі ратуші (після першого підняття жовто-блакитного прапора), 3 квітня 1990 р.

пл. сен. ЮРІЙ ЮЗИЧ, ОЗО

У березні 2012 року я допомагав Олександрові Сичу підготувати оновлене видання його нарисів з історії Пласту. Працюючи із розділом про відродження пластового руху в Україні у 1989 році, зрозумів, що потрібно уточнити багато різних деталей.

Таким чином завів листування із Олесем Криськовим щодо того, як він з академіком Ігорем Юхновським відроджував Пласт. Як виявилось, відповіді на мої питання стали фактично єдиним джерелом про нюанси цього процесу, які міг знати тільки друг Олесь. Зважаючи на історичну важливість цієї інформації, подаю основні відповіді щодо подій осені 1989 року.

Юрій Юзич: У документах кінця 1989 року зустрічається два терміни: «Ініціативна група» (зберігся список понад 30 осіб) та «Рада опікунів» (в спогаді Богдана Гасюка біля 10 осіб, а у Віснику КПС трохи менше й інші прізвища, із Галиною Ткачук включно). Це та сама структура чи на базі ініціативної групи відбулись вибори Ради опікунів? Хто входив до тої ради?

Олесь Криський: В середині вересня 1989 р. мене, директора (на громадських засадах) спортивно-туристичного клубу «Наука» Західного наукового центру (ЗНЦ) при Академії наук України, запросив на зустріч з Ігорем Юхновським Президент клубу Юліан Кордіяк. Зустріч відбулася в кабінеті Голови ЗНЦ академіка Ярослава Підстригача. Присутнім був також мій науковий керівник, член-кореспондент, професор Олег Романів, який у 1988 році почав від-

роджувати НТШ, а я був його заступником з організаційних питань (згодом Олег Романів юридично поручався за новостворювану організацію при реєстрації, підписуючи гарантійний лист від НТШ).

Посилаючись на рекомендації присутніх, Ігор Юхновський запропонував мені взятися за відродження організації Пласт. Я погодився, і були розставлені акценти:

- це має бути офіційно зареєстрована організація з окремим Статутом;
- створенням має під моїм керівництвом займатися оргкомітет, який працюватиме в свою чергу під опікою Ради опікунів, очолюваної Ігорем Юхновським;
- вирішення всіх питань, які б заважали справі, Ігор Юхновський взяв на себе.

Наприкінці вересня 1989 р. Ігор Юхновський запросив мене до себе в службовий кабінет (кабінет директора Інституту фізики конденсованих систем був тоді ще на вул. Драгоманова). Це була друга наша зустріч. Познайомив з доктором фізичних наук, професором Політехніки Олегом Гринівим і сказав, що береться працювати над Статутом Пласту. Був також розглянутий список Ради опікунів, до якого увійшли керівники усіх патріотичних і профільних організацій Львова й області.

У жовтні 1989 року на Великій Раді Народного Руху (голова — академік Орест-Степан Влох) було заслухане питання про відродження Пласту, а потім прийняте звернення до всіх організацій про його підтримку. В оргкомітеті на початку було 4-5 осіб, потім (по потребі) його розширили до 10.

СПИСОК
УЧАСНИКІВ ПЕРШОЇ ІНІЦІАТИВНОЇ ГРУПИ
ЩО СТВОРЕННЯ «ПЛАСТУ»

№	ПРИЗВИЩЕ	ОРГАНІЗАЦІЯ	АДРЕСА	ПРИМІТКИ
1	Прийшоватовий Анатолій Каролович	ІНПМ АН УРСР	р. т. 44-27-16	Пластун
2	Гасюк Богдан Іванович	СНТ СМІ АН УРСР	м. Львів, вул. Архана д. 37, кв. 164, т. 603720	
3	Генега Богдан Ярославович	СМІ АН УРСР	м. Львів, вул. Житова д. 55, кв. 5, т. 604-959	
4	Осадчи Петро Михайлович	СМІ АН УРСР	м. Львів, вул. Косово- ва д. 14, кв. 57 т. 604-959	
5	Криський Олександр Степанович	СМІ АН УРСР	м. Львів, вул. Тракторист- ів д. 14, кв. 54 р. т. 604-959, д. т. 604-974	
6	Дуб Олег Григорійович	м. Борислава, медичне училище	м. Борислава, вул. Степан- ова д. 27, кв. 25	
7	Борудан Костянтин Миколайович	м. Борислава, СПТУ № 7	м. Борислава, вул. Микола- євська, д. 80, кв. 2	
8	Михайловський Кур'я Миколайович	пенсіонер	т. 75-52-21	Пластун з 1956 р.
9	Левко Миколай Миколайович	студент м. Львова	т. 64-25-08	
10	Бородчук Іванна Дмитрівна	Мала медична школа	р. т. 75-19-65 д. т. 75-09-47	Пластун
11	Петраш Петро Петрович	---	р. т. 75-19-65 д. т. 65-21-79	
12	Павлюк Дмитро Галинович	інститут суспільних наук	р. т. 75-17-21 д. т. 75-47-51	
13	Владимирський Микола Степанович	Львівський музей історії релігії та мистецтва	р. т. 75-00-22 д. т. 35-52-29	
14	Валуй Володимир Викторович	---	р. т. 39-09-21	член Ради Руху Пластун

Юрій Юзич: Зберігся список ініціативної групи з 36 осіб (там немає І. Юхновського). Богдан Гасюк у спогаді пише, що її головою був Ігор Юхновський, заступником Олесь Криський, а членами Михайло Космина, Іванна Бородчук, Ігор Деркач (вони є в згаданому списку), а також Леся Бартиш, Олег Караванський, Михайло Яворський, Юрій Зима та Ігор Гринів (їх немає в списку).

Члени Ради опікунів перераховані лише в одному з Вісників КПС за 1994 рік. Там є Олесь Криський, Ігор Гринів, Богдан Генега, Богдан Гасюк, Галина Ткачук, Орест Шот і Левко Захарчишин. Але в списку немає Шота і Гриніва. Чи існував ще якийсь оргкомітет? Чи це все та сама ініціативна група, яка також називалась Радою опікунів і періодично змінювала склад, а очолював її постійно Юхновський? Якщо це все одна структура, то чому в списку з 36 осіб немає інших семи?

Велика Рада Руху, яка розглядала питання, — це була всеукраїнська чи обласна (крайова) структура? Бо Влох не міг очолювати всеукраїнську, а крайова (обласна) рада мала якось по-іншому називатись. Хто затвердив склад ініціативної групи, Ради опікунів, Оргкомітету?

Олесь Криський: Рада опікунів і ініціативний комітет — це те саме. Він не мав сталої кількості членів. Ніяких протоколів не велося, листів не писалося до офіційної реєстрації. До Ради опікунів зголосилися після мого виступу (в «різному») на обласній (крайовій) Раді Руху лідери деяких організацій, які до неї входили.

Оргкомітет був один. Керував ним заступник з організаційних питань Ради опікунів, тобто я. Ніхто оргкомітету не затверджував, кількість його членів змінювалася відповідно до поставленого завдання. До речі, до оргкомітету входив і дуже активно працював у ньому Любомир Довбуш. На жаль, пізніше він перейнявся проблемами створення масового Пласту при школах (ідея Ірини Калинець) і став опозиціонером. Я думаю, що список з 36 прізвищ, про який Ти говориш, — це список учасників установчих зборів (ініціативної групи) щодо створення просвітницько-спортивного товариства «Пласт», який подавали до Львівської міської ради як додаток до реєстраційних документів. Останні десять у списку — старші учні, учасники пластового табору, який розігнали влітку.

Збори відбувалися в приміщенні ЗНЦ. До списку вносили себе самі, підтверджуючи свій голос (бажачі підходили до бюрка і вносили себе на листу). Були такі, що мовчки виходили.

Список Ради опікунів інший. Рада опікунів — це група лідерів громадських організацій (активних 20 осіб), яка під керівництвом Ігоря Юхновського визначала стратегію. До оргкомітету на початку входили, окрім мене, Любомир Довбуш, Олег Гринів, Богдан Генега і Богдан Гасюк.

ПІДСУМКИ

«Рада опікунів» — це група лідерів громадських організацій (активних 20 осіб), яка діяла під керівництвом Ігоря Юхновського і визначала стратегію відродження Пласту. До неї входили, окрім Олесь Криський, Любомир Довбуш, Олег Гринів, Богдан Генега і Богдан Гасюк. Потім (згідно з Вісником КПС 1994 року, де їх помилково названо Радою опікунів) увійшли ще Галина Ткачук, Ігор Гринів, Орест Шот і Левко Захарчишин.

СТАНИЦЯ ЧОРТКІВ ОБІЦЯЄ ЗДИВУВАТИ ЩЕ НЕ РАЗ

пл. сен. АНАТОЛІЙ ПЕТЛЬОВАНІЙ

Восьмого серпня 2019 року станиця Чортків, в рамках військово-історичного фестивалю «Чортківська офензива», проводила дводенний захід для пластунів з нічною тереновою грою «Чортківська офензива» в програмі.

Готуючи цей військово-історичний фестиваль, ми з львівським істориком Олександром Дедиком, автором монографії «Чортківська офензива», відшукали історію про невідомого пластуна, який 08.06.1919 року допоміг десятком воякам Галицької Армії взяти у полон близько півтори сотні польських вояків, двох старшин та 8 скорострільів.

Ми не могли оминати цю надзвичайно цікаву сторінку нашої історії, тому відкрили пам'ятну дошку «Невідомому пластуна...» рівно через 100 років з часу тих буремних, але героїчних Українських визвольних змагань.

< Анатолій Петльованій (ліворуч) з однодумцями Оксаною Горячою та Олександром Канівцем із листівками Пластової Пошти біля щойно відкритої пам'ятної дошки, серпень 2019 р.

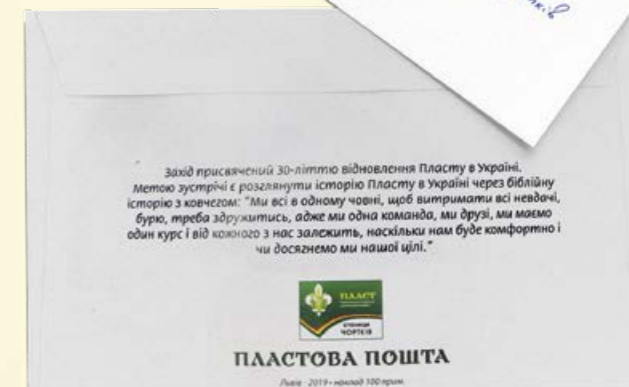

Також ми вирішили увічнити цю подію в листівці Пластової Пошти, оскільки сам я в дитинстві був завзятим філателістом.

Звісно, маючи вже досвід у виготовленні конверта і марки Пластової Пошти, ми не могли оминати таку грандіозну подію, як Ювілейна Пластова Зустріч-Джемборі «Рівно 30. Рівне». Тож ми підготували подарунок для гостей, організаторів цієї зустрічі (попередньо взявши у них дозвіл на використання логотипу) та колекціонерів листівок Пластової Пошти. Конверт був виданий невеликим накладом (всього 100 примірників), але частина з них була з марками «Джемборі 2019», а частина з маркою «Пластова лілейка».

На погашення цих конвертів було запрошено голову Пласту Марту Кузьмович, представника організаторів Джемборі 2019 Юрія Шадога, представницю Укрпошти Ольгу Юхим'юк (начальницю відділення Хотин) і мене, Анатолія Петльованого, представника станиці Чортків, як ініціатора цієї події, що ми і засвідчили своїми підписами.

Маю надію, що станиця Чортків ще не раз здивує поціновувачів листівок та конвертів Пластової Пошти своїми шедеврами.

пл. сен. ОЛЬГА СВДІЗІНСЬКА

СВЯТИЙ ІСПОВІДНИК ВІРИ АРСЕНІЙ РІЧИНСЬКИЙ

— ” —

РАБСЬКЕ ПЕРЕІНЯТТЯ ЧУЖИХ ІДЕЙ І ЧУЖИХ ПОГЛЯДІВ
ПІДРИВАЄ ДУХОВНІ СИЛИ Й ВІДПОРНІСТЬ НАРОДУ, ЗАТЯГУЄ
ЙОГО НА СЛУЖБУ ЧУЖИМ БОЖКАМ. ТОДІ НАДХОДИТЬ
СМЕРТЬ НАРОДУ.

< Пластуни з Володимира-Волинського на прогулянці в с. Микулічі з провідником Арсеном Річинським (у пластовому капелюсі), 28 липня 1928 р.

Арсен Річинський народився у сім'ї православного священика о. Василя та його дружини Віри 12 (25) червня 1892 року в селі Тетильківці Кременецького повіту (тепер Шумського району Тернопільської області), де батько мав парохію.

Навчався у сільській школі, згодом у Клеванському духовному училищі (бурсі), в Кременецькій гімназії та Житомирській духовній семінарії (1907—1910), після чого вчителював у церковно-приходській школі с. Сіднярки Луцького повіту. Для отримання світської освіти випускникові семінарії потрібен був спеціальний синодальний дозвіл; ймовірно, саме час учителювання Арсен використав для того, щоб цей дозвіл отримати. 1911 року продовжив навчання на медичних факультетах Варшавського і Київського університетів (закінчив 1919 р.).

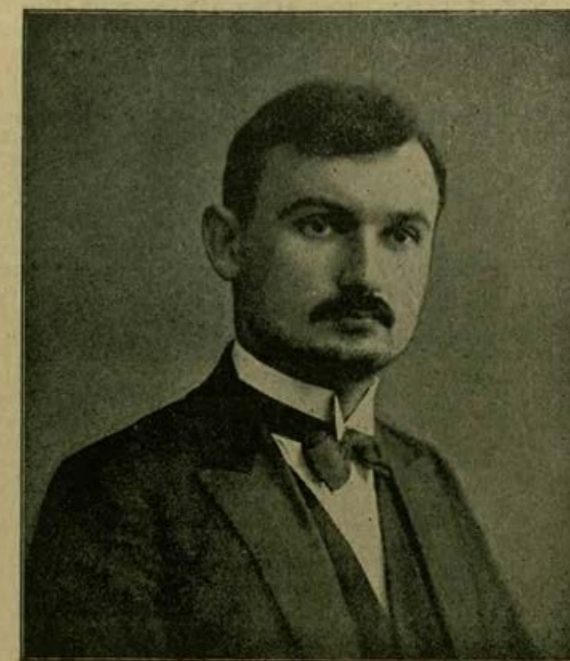
Ще у Житомирі належав до таємного шкільного гуртка, члени якого намагалися вивчати історію України. Ось як він сам пригадував про це, чуючи пластову молитву на таборі новиків:

О год. 7.45 всі вже в одностроях уставляються на майдані, вичитають вголос молитву, а потім під спів національного гимну хорунжий завішує на щоглі національний прапор. В цей урочистий момент мені не раз спадало на думку, як то колись ми — не «новиками», а вже як середньошкільники — всього раз чи два на місяць перекрадалися зимовими вечорами на житомирські передмістя на сходинах підпільного українського гуртка шкільної молоді — тільки для того, щоби з товариських рефератів знайомитися з рідною історією та літературою. Мусли оглядатися і на шкільне «начальство», і на поліцію, — а що вже найбільше потерпала тоді, мабуть, вдовиця, яка за 2 карбованці впускала нас на ці сходинах до своєї хати.

Від 1915 р. Арсен Річинський — лікар в с. Хролин, нині Шепетівського р-ну Хмельницької обл. Під час Першої світової війни працював у селах Саратовської, Курської та Полтавської губерній. 1917 року продовжив працю у м. Ізяславі. Незадовго до більшовицької окупації України виїхав на Волинь і став лікарем у селі Тростянець Луцького повіту (зараз Ківерцівський район). У 1922 році Арсенів Річинському вдалося перебратися на постійний побут до Володимира-Волинського, де він очолив міську лікарню. Від 1925 року провадив приватну практику. Декілька разів арештований польською поліцією як «неблагонадійний».

— ” —

**ОРГАНІЗАТОР ПЛАСТУ У МІСТІ
ВОЛОДИМИРІ-ВОЛИНСЬКОМУ.**

Др. А. РІЧИНСЬКИЙ
Головний редактор журн. «На Варті». Автор праць по історії церковного руху на Україні.

У 1925 році заснував і провадив разом з дружиною Ніною (з дому Прокопович) два юнацькі курені. Згодом призначений комендантом 7-ї Окружної пластової команди у Володимирі-Волинському (1926). Ступінь скавтамастра отримав 11 листопада 1927 року. Член «Добродійного комітету будови табору новиків» (від грудня 1929). Коли навесні 1930 року було створено Улад Пластунів Сеньйорів, став його членом-засновником і, відповідно, вступив до єдиного на той час з'єднання — 1-го куреня УПС ім. С. Тисовського. Був інструктором та головним лікарем табору на Соколі 1930 року, після якого взяв участь у першому сеньйорському таборі в Підлютому. Після заборони Пласту на Волині керував підпільною пластовою діяльністю.

Довгі роки боровся за українізацію Православної Церкви на Волині, за вживання української мови в церковних відправах і проповідях. 1924 року почав видавати місячник «На варті» (згодом назви змінювалися, але суть залишалася та сама: часопис пропагував відродження української Церкви), де публікував полемічні статті на церковну тематику. 1925 року уклав збірку церковних піснеспівів для сільських хорів, згодом збірки колядок, великопосних пісень та інші. Організатор З'їзду православних мирян в Луцьку 1927 року, де був обраний головою Православно-Церковного українського виконавчого комітету у Польщі. Зрештою у квітні 1929 року рішенням Синоду Польської православної Церкви Арсена Річинського відлучили від Церкви. Це рішення викликало велику хвилю протесту на Волині, і через рік анафемі з Річинського зняли.

Окрім церковної провадив і світську громадську діяльність. Був референтом культурно-освітньої праці місцевої філії товариства «Просвіта», керував хором Союзу Українок. Започаткував у Володимирі кооперативні курси для сільської молоді. Брав участь і в політичному житті: був головою Волинського Українського Об'єднання у Володимирі-Волинському, а таємно — членом УВО й ОУН. Ця його активна громадська діяльність спричинила репресії з боку польської влади: Річинський двічі був ув'язнений у концлагері в Березі Каргузькій (12.05—25.07.1935 та 05.—09.1939). У другій половині 1938 року за організаційної участі Арсена Річинського на Волині відбулися відзначення 950-ліття хрещення Руси-України.

З приходом радянських окупантів одним з перших заарештований НКВД (20 жовтня 1939 року). Засуджений Особливою нарадою при НКВД СРСР 5.05.1942 до 10 років лагерів, покарання відбував в Інті. Від 1949 р. перебував на спецпоселенні в м. Казалінськ у Казахстані, працював районним судмедекспертом, лікарем у міській амбулаторії та пологовому будинку, писав наукові статті.

— Лист зв'язкового Арсена Річинського до Верховної Пластової Команди у справі легалізації Пласту на Волині, 15 жовтня 1926 р.

> Титульна сторінка книги Арсена Річинського, що вийшла друком у видавництві «Вогні» 1930 р. Художник Антін Малюка

Помер на робочому місці від крововиливу 13 квітня 1956 року, надаючи допомогу породіллі. Похований на цвинтарі станції Жосали (Джусали) Кизил-Ординської області, Казахстан.

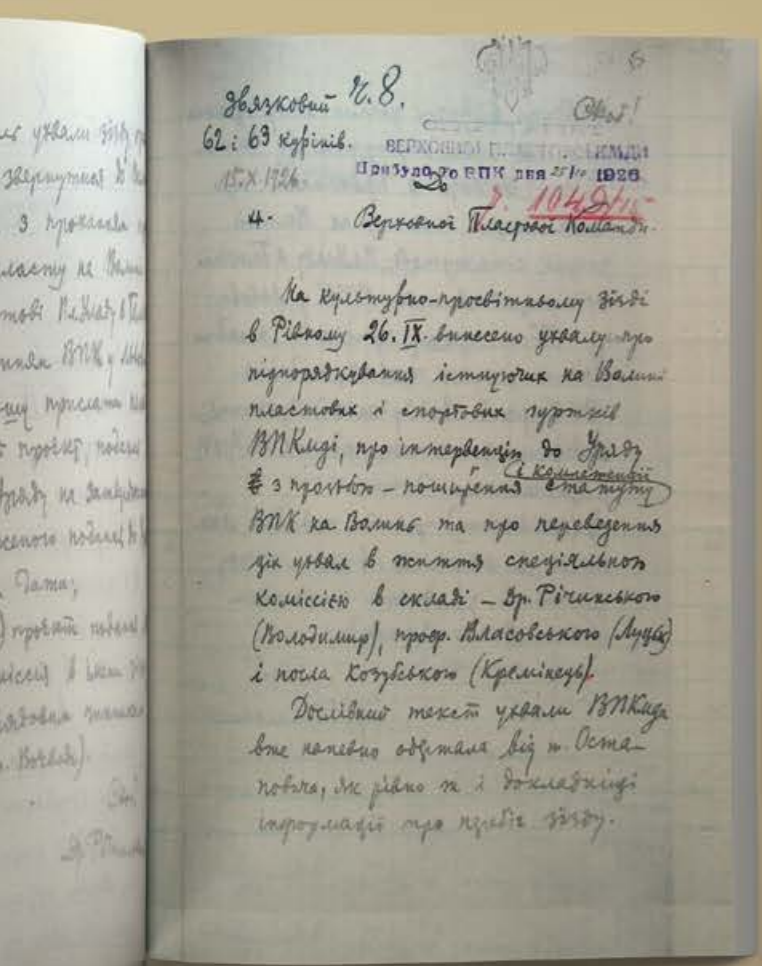
26 серпня 2009 року

РІШЕННЯМ АРХІСРЕЙСЬКОГО СОБОРУ УАПЦ АРСЕНІЙ РІЧИНСЬКИЙ ЗАРАХОВАНИЙ ДО ЛИКУ МІСЦЕВОШАНОВАНИХ СВЯТИХ.

Ще раніше останки сповідника віри ексгумовано і перевезено в Україну, де перепоховано на Тернопільському міському кладовищі біля с. Підгороднього.

Література і джерела:

Річинський Арсен. До щастя, слави і свободи. — Львів: Вогні, 1930.
 Мартиролог Українського Пласту. — Львів, 2015.
 Кучерепа М., Давидюк Р. ВУО: Волинське Українське Об'єднання (1931—1939 рр.). — Луцьк, 2001. — С. 373.
 Візитів Ю. Скавтамастер Арсен Річинський // Пластовий шлях. — 4 (144). — 2005. — С. 41—44.
 Гудима А. Харизма Арсена Річинського. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2007.

29.08.2003 — 21.08.2019

ПЛ. РОЗВ. АНДРІЙ ФЕДЧИШИН — «КОТЯРА»

Андрій Федчишин (псевдо «Котяра») народився 29 серпня 2003 року в родині Ігоря і Лесі Федчишиних. Належав до Пласту з 2014 року. Юнакував у Львові в гуртку «Бізони» 111 куреня імені Романа Мстиславовича, в якому обіймав посаду курінного. Пластову Присягу склав у листопаді 2016 року. Андрій був учасником крайових таборів «Говерля» (2017), «Леґіон» (2018) та КВТ (2019). Здобував найвищий юнацький ступінь пластуна-скоба та був провідником гуртка «Варвари».

Загинув 21 серпня 2019 року внаслідок нещасного випадку на водоймі на Рівненщині поблизу місця проведення Ювілейної пластової зустрічі.

Похований на Сихівському кладовищі у Львові.

Марко Юринець,
курінь УПЮ ч. 111 ім. Романа Мстиславовича

Ми пластували з «Котярою» в одному гуртку «Бізони». На початках не дуже з ним спілкувався. Справжня дружба почалася, коли Андрія обрали курінним, а мене заступником. Ми дуже часто обговорювали різні питання щодо куреня, зідзвонювались будь-коли. Я міг сміливо зателефонувати серед ночі, знаючи, що «Котяра» завжди допоможе. Мені бракуватиме цієї підтримки, братерського плеча і його дружньої поради. Дуже сумую за другом. Впевнений, що зараз він у кращому світі, він заслужив!

Тарас Бек,
курінь УПЮ ч. 111 ім. Романа Мстиславовича

Історія почалася взимку 2014 року, з початком пластування. Ми були в різних гуртках, тому познайомилися на першій курінній раді. «Котяра» виділявся активністю і характером лідера. Іскра до пластування, яку дав йому його виховник, швидко розгорілася у велике вогнище. Він з неабияким ентузіазмом взявся до пластування: спочатку перша проба, потім курінний провід, організація різних подій (від гурткового рівня до курінного). Відповідально відбув каденцію курінного. Цей етап мені найбільше запам'ятався, тому що в нас була дуже сильна конкуренція в раді гурткових, але ми працювали як одна команда. Безперечно, він любив діяльність в Пласті. Попри юний вік, вже опікувався пластовим гуртком. Надійний, завжди підставляв плече, навіть коли в нього самого справи йшли не дуже. За це ми всі його цінуємо. Цінуємо за те, що міг здолати будь-який виклик, за те, що своїм прикладом показував, як це класно — жити і робити те, що тобі подобається.

Пам'ятаю всі наші табори, особливо складні таборові моменти. Я завжди знав, що «Котяра» допоможе, не кине. Згадую з посмішкою табір «Леґіон». Коли траплялася скрута, він зразу починав жартувати, тим самим підбадьорюючи рій. Всі такі миті творять портрет його особистості.

Дуже шкода, що «Котяра» не встиг здійснити всіх своїх мрій, однією з яких була стати гетьманським скобом. На 1000 відсотків впевнений, що він би ним став, оскільки завжди горів Пластом і досягав своєї цілі. Як в Пласті, так і в житті він «великого бажав».

Андріян Дорош,
зв'язковий куреня УПЮ ч. 111 ім. Р. Мстиславовича,
перший виховник Андрія Федчишина

Велике серце, старанність, працьовитість, жага до життя, шалена та водночас стримана енергія, любов до оточуючих... Це лише частина тих чеснот, якими яскраво сяяв друг «Котяра».

Я мав неймовірне щастя працювати з Андрієм як його пластовий виховник. В нашому гуртку «Бізони» «Котяра» завжди вирізнявся життєрадісністю, непосидючістю, постійним прагненням пригод, вмінням приймати виважені рішення, доводити справи до кінця та наполегливістю у досягання своїх цілей.

Ніякі слова не передадуть наш сум... «Котяра» покинув цей світ. Залишились ми без його щирої посмішки, без дружньої поради, без влучного гумору, без міцної опори, без мудрих настанов. З велетенською скорботою, з болем у серці прощається з тобою твій пластовий курінь ім. князя Романа Мстиславовича, твої пластові брати та сестри. Спочивай з миром, дорогий друже «Котяро», тихо спи, без тривоги... СКОБ...

5.11.1935 р., м. Перемишль (тепер Польща) —
30.05.2019 р., Акрон, Огайо (США)

ПЛ. СЕН. ДОБ. ЮРІЙ ГОДОВАНЕЦЬ, СМ «ЖІ-ЖІ»

Великий сум огорнув усю велику пластову, а в ній — сіроманську родину у США, Канаді, Аргентині, країнах Європи та в рідній Україні.

Важко усвідомити, що серед нас вже немає славного члена куреня «Сіроманці», а протягом багатьох останніх років головного провідника усіх «сіроманців» у світі друга Юрія Годованця.

У 1944 році з батьками Михайлом і Оленою (Пушкар) він вимушено покинув Україну. Сім'я Годованців опинилася на землях Німеччини, у Міттенвальді. Там у 1946 році Юрій став членом Пласту. У 1949 р. сім'я переїхала до США (Філадельфія), де Юрко вступив до куреня УПУ ч. 1 ім. сот. Федора Черника. Потім був там виховником та зв'язковим. Від 1956 року — член куреня УСП ч. 29 «Сіроманці».

Здобув бакалаврат з музичної педагогіки в університеті Темпл (Філадельфія), магістрат з бібліотечної справи в університеті Дрексл (Філадельфія), а у 1973 році — докторат з педагогіки (Темпл).

Від 1961 до 1964 рр. відбував військову службу у Збройних силах США (був розвідником).

Робота переносила друга Юрія з Філадельфії до Картерета, Нью-Джерсі, і Джонстауна у Пенсильванії. Згодом став професором бібліотекознавства в університеті Дрексл, а опісля директором бібліотек університетів Емпорія (Канзас) та Акрон (Огайо).

Любив класичну музику (особливо твори Моцарта). Був композитором. Добре володів грою на фортепіано. Ініціював створення українського студентського хору в університеті Темпл, відтак диригував ним.

У 2005 році вийшов на пенсію, але активної громадської діяльності не полишив. Був членом управи Українського музею-архіву у Клівленді.

Відчутний внесок друг Юрій зробив у пластове видавництво. Якби не його наполегливість, у 2012 році Пласт так і не отримав би часову історію із назвою «Український Пласт: історія в датах» до 100-ліття нашої організації.

Мало хто знає, але у 2014 році, коли редакцію «Пластового шляху» очолив «сіроманець», саме друг Юрій від провладу куреня особисто пильнував якість здійснення цього проєкту. На ділі це означало, що безперервно, протягом п'яти років (до квітня цього року включно), спілкувався у цій справі з членами Племінного провладу і головним редактором часопису. Тому і йому теж завдячуємо сучасним виглядом нашого журналу.

Завжди пам'ятатимемо друга Юрія усміхненим, з добрим почуттям гумору, відповідальним у справах, доброзичливим, вмілим організатором та провідником, мудрим радником. А ще — професійним музикантом, який наповнив мистецьку скарбничку пластунів чудовими піснями, що увійшли до платівки із назвою «На крилах мрій».

Друг Юрій очолив «Сіроманців» у час, коли курінь почав розвиватися у різних краях. Його мистецтво провідника відобразилося в тому, що сьогодні «сіроманці» стали доволі численним товариством на чотирьох континентах.

За багатолітню пластову працю пл. сен. Юрія Годованця, СМ, нагороджено орденом св. Юрія в сріблі.

Велике Плем'я «Сіроманців» висловлює глибоке співчуття усім рідним і близьким друга Юрія, а передусім дружині, теж пластунці подрузі Оксані (з дому Стасюк); доні Марії Бей з чоловіком Марком та дітьми Христофором і Катериною; синові Павлові з дружиною Іванною (з дому Мазур) з дітьми Софією, Данилом і Алексією; синові Маркові з дружиною Сузанною та дітьми Александрою, Данею, Миколою та Христіною. Прикро і боляче нам...

Молімось за упокій душі світлої пам'яті друга Юрія. Нехай з Богом спочиває на Вічній Ватрі.

Вічна йому пам'ять!

*Провід Великого Племені «Сіроманці»
ім. А. Гарасевича,
Курені ч. 29 УСП та УПС*

ПАМ'ЯТІ ПЛ. СЕН. ЮРІЯ ГОДОВАНЦЯ, СМ

У 1950-х роках набирала оберти діяльність нового куреня старших пластунів «Сіроманці». Були дві стежі: одна охоплювала Нью-Йорк, Джерзі-Сіті й Ньюарк, а друга Філадельфію. Хлопці регулярно зустрічалися, укладали плани, якими нам бути: з одного боку — зразковими пластунами, а з другого — зовсім іншими від усіх. Бо ми ж індивідуалісти, кожен хоче себе проявити і розвивати свої здібності.

Полагодивши такі формальності, як назва куреня, вибір патрона, символіка, треба було також створити свій курінний гімн. І тут виявилася плідна співпраця обидвох стеж: у Нью-Йорку Ярослав Паливода написав текст, а у Філадельфії Юрій Годованець скомпонував музику. Ми завжди стреміли до вершин; незабаром Юрієві вдалося, що мелодія, яку він скомпонував, не відповідає його високим вимогам, тому доопрацював її. І на тому не скінчилося. Ярослав писав щораз нові вірші, а Юрій компонував до них дуже вдалі мелодії, і так постав музичний фонд «Сіроманців», який влився в ріку музичного надбання Пласту.

Минали роки, старші пластуни стали сеньйорами, і наша праця в Пласті набирала інших форм, бо ж самі обставини мінялися. Два курені — старших пластунів і сеньйорів — стали великим плем'ям «Сіроманців», передовсім на північному Лівобережжі США.

Врешті прийшло те, про що ми не переставали мріяти. З попелища Радянського Союзу злетів фенікс незалежної України. Пластуни українських діаспор зрозуміли: пластові ідеали, що ми десятиліттями плекали на чотирьох континентах, треба повернути туди, де вони постали, — в Україну. В цей процес «Сіроманці» зробили вагомий внесок. Передовсім наш друг Юрій та інші взяли на себе ідеали куренів ч. 29 УСП і УПС друзям в Україні. Зерно, посіяне ним, принесло поважні плоди: на предківській батьківщині «Сіроманці» проводять табори «Вовча школа» і виконують іншу цінну працю і в Пласті, і в державі.

А Юрій не обмежувався музикою. Він запропонував опрацювати хроніку Пласту на тлі буремної історії українців двадцятого століття, що її написав пл. сен. Андрій Горняткевич, а пл. сен. Сергій Юзик блискуче проілюстрував. Це було видруковано українською й англійською мовами до 100-ліття Пласту 2012 року.

Для нашого Племені він подбав про появу видання «Сіроманський довідник», у якому в стислій формі зберігається наша історія і напрямні для подальшої праці.

Працаємося з нашим племінним другом Юрієм Годованцем, що покинув нас, щоб зайняти своє місце на Вічній Ватрі Пласту. Царство тобі небесне, «Жі-жі», а земля пером. СКОБ — Авууу!

пл. сен. кер. Андрій Горняткевич, СМ, «Банячник»

Курені ч. 33 УСП і УПС «Брати Моуглі» в Австралії діляться сумною вісткою про те, що в лютому 2019 року відійшли на Вічну Ватру двоє наших братів: Ростислав Теодорович — «Гола Жаба» та Юрій Сивак — «Чукай».

ПЛ. СЕН. ЮРІЙ СИВАК, БМ

7.9.1936 — 6.2.2019

Згадки про покійного друга Юрія базуються на інформації з Історії куреня ч. 33 УСП і УПС «Брати Моуглі» та з надгробних слів його сина Ярослава «Віксина» (БМ), а також доні Орісі з куреня «Блискавки».

Бл. пам. Юрій Сивак народився у с. Завади (біля Жовкви) Мостиського району, що на Львівщині.

Під час Другої світової війни, з приходом большевиків, родина Сиваків покинула рідну оселю та через Польщу і Чехословаччину опинилася в Німеччині, де Юрко вступив у Пласт.

Приїхав до Австралії 1949 року з батьками Михайлом і Марією, братом (нині вже покійним) Михайлом та сестрою Мартою (в заміжжі Гупало). Одружений з Єлисаветою (курінь «Блискавки»), вони виховали двох дітей-пластунів — Ярослава та Орісію.

1955 року пластував у гуртку УПУ «Орел», відтак був формально прийнятий до УСП та під виховне крило членів БМ. Юрій Сивак був вибраний гуртковим писарем.

У Пласті був виховником, курінним писарем і скарбником, станичним, фінансовим референтом КПС. Делегат 14-х Зборів КУПО в Києві (2000 рік).

В українських громадських організаціях Сіднею також був дуже активний: член і голова хору «Боян»; засновник, член дирекції і управитель Кредитової спілки «Карпати»; голова Братської Школи, голова Братства і член церковного хору УГК парохії св. Андрія. А ще провадив благодійну працю: висилання поміч у Україну та поміч Пластові у Криму.

У професійних організаціях друг Юрій проявив себе як член Організації бухгалтерів Австралії, був активним в Інституті подорожніх агентів.

«Я не забуду свого тата ніколи, і вважаю обов'язком перед своїми дітьми завжди шанувати його пам'ять. Тато був для мене вчителем і другом, критиком і радником. Він навчив мене любити і поважати свою родину та Батьківщину — Україну. Мій тато був ідеальним дідусем моїм донькам Соломії і Даніеллі. Вони будуть зберігати в серцях любов до свого дідуся завжди.

Добрі спогади — це те, що допомагає нам всім пережити цю втрату. Наш тато прожив довге та яскраве життя і мав у ньому успіх та повагу.

Він заслуговує більше слів, ніж можна зараз сказати. У спогадах він завжди залишиться з нами. Вічна йому пам'ять!», — сказав у день поховання батька син Ярослав.

Доня Оріся про батька:

«Мої перші спогади про тата були, як він тримав мене за ручку, коли він з бабусею співав у церковному хорі. Він був нашим шофером — возив нас на проби танців та хору, на пластові сходи, до Української школи, на лекції музики та на плавання. Тато був дуже працьовитий і мав багато ідей для українського суспільства: створити кредитівку, українську гімназію, Старечий дім, Комерційний центр. Він навіть розпочав діяльність Подорожньої агенції, щоб допомогти нашим людям відновити контакт із ріднею, коли Україна стала незалежною.

Я лиш по його втраті краще зрозуміла, що ті всі вечори, коли Тато пізно працював чи був на сходинах або засіданнях, — це все було на наше добро та з його любови до Української спадщини.

Лише після того, як він відійшов, я справді пізнала його вплив на моє життя...».

25.3.1931 — 1.2.2019

**ПЛ. СЕН. РОСТИСЛАВ
ТЕОДОРОВИЧ, БМ**

Покійний Ростислав народився в Україні (м. Рівне) в родині священника. По приїзді до Австралії 1948 року його батько, о. Ананій Теодорович, відправив в Канберрі першу в країні православну Літургію.

70-ліття цього ювілею було відзначено в столиці Австралії у вересні 2018 року, і хоч Ростислав вже був ослаблений, Бог дав йому силу там бути.

В історії куреня згадано, що Ростислав був одним із засновників Пласту в Сідней та Пластового Плем'я «Брати Моуглі» в Австралії.

1950 року Ростик прилучився до групи старших пластунів у Сідней, які під проводом пл. сен. Ярослава Кужіля розпочали пластову активність. Ростик був одним із перших гурткових новоствореного гуртка (пізніше куреня) «Брати Моуглі».

До Пласту він вступив ще в Німеччині, в Новому Ульмі, 1946 року. Протягом його пластової активності він був станичним, кошовим, референтом УПС при КПС Австралії, виховником, членом таборових булав, виконував різні гурткові та курінні діловодства. Був нагороджений Першим пластовим відзначенням за громадську працю.

Був активним і поза Пластом, в українських організаціях Сіднею: голова та соліст Співочого товариства «Боян» (13 років), член Дирекції Кредитової спілки «Карпати» (21 рік), Муж Довір'я парохії УАПЦ св. Покрови в Сідней.

Ростик одружився із пластункою з куреня «Блискавки» Надією Козьолковською. Вони виховали троє дітей-пластунів. Ксеня та Наталка — членки куреня «Блискавки», а Андрій «Кала Нег» належить до «Братів Моуглі».

*І так наш Небесний курінь «Брати Моуглі» збільшився ще на два члени. Прощаємо Вас, дорогі брати «Гола Жабо» і «Чукаю», курінним кличем: СКОБ! Ми з тобою однієї крові!
Наша пам'ять про Вас буде вічною!*

пл. сен. Олег Островський — «Хаті»,
курінний писар

**ЧИТАЧАМ «ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ»
ПО ВСІХ КРАЯХ ВІТАННЯ
ВІД УЧАСНИКІВ «ЛІСОВОЇ ШКОЛИ» ЗІ США**

61-2019
ЛІСОВА ШКОЛА
ГАНТЕР, НЮ ЙОРК

Handwritten signatures and names include: пл. роз. Олексій Мисюк, пл. роз. Ярослав Теодор, ст. пл. Тарас Хабаконюк, пл. скоб Максим Диванко, пл. скоб Марія Драга, ст. пл. Андрій Коробіт, ст. пл. Зінар Танкисин, пл. сен. Тарас Захаров, пл. роз. Анатолій Шиндєвич, пл. роз. Микола Паламар, ст. пл. Данило Фурманко, пл. скоб Р. В. В. В. В., ст. пл. Максим Мисюк, пл. сен. Микола Димитров, пл. сен. Андрій Тердзіма, ст. пл. Скоб Максим Колосов, пл. роз. Ігор Сорок, ст. пл. Лукаш Острович, пл. роз. Андрій Москалюк, пл. сен. Роман Білонський, ст. пл. Юлія Мисюк, пл. сен. Павло Ковальчук, ст. пл. Скоб Гресь Марія, пл. сен. Алекс Золотий.

Курінь УПС ч. 22 «Карпатські Вовки», який дотепер був чоловічим, рішеннями Курінної ради від 11 квітня та 15 травня 2019 року змінив статус на мішаний.

«БО МИ ВОВКИ, ВОВКИ ІЗ КРОВИ Й КОСТИ, НІ ПЕРЕД КИМ СВОЇХ НЕ ГНЕМО ХВОСТІВ...»

Курені ч. 22 УПС і ч. 101 УСП «Карпатські Вовки» засновані 1945 року в Тирольських Альпах і відроджені 1990 року в Україні.

Це спільнота старших пластунів і пластунів сеньйорів, які об'єднані з метою поширення Пластової Ідеї, плекання пластової дружби і подальшого самовдосконалення. Виховницька діяльність і екологічне пластування є основними напрямками пластової діяльності куреня.

**ПЛАСТОВИЙ
ШЛЯХ**

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ